

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

NORDENS QVINNOR.

TIONDE ÅRGÅNGEN.

Sjette häftet.

Innehåll:

	Sid.
Hvad är den svenska qvinnans uppgift med afseende på dagens religiösa stridigheter? Af <i>En Svenska</i> . (Tilläggsblad.)	
L. En upptäcktsfärd efter »den allmänna meningen». Af <i>Esselde</i>	337.
LI. Hanna Vinsnes. En biografisk Skitse. Af — <i>a</i>	346.
LII. Strödda tankar om umgängeslivet. Af <i>Esselde</i>	355.
LIII. Fragmenter af en resebeskrifning. Af <i>R. v. K.</i>	359.
LIV. Sidsel. En Fortælling. Af <i>J., Forf. til en ung Piges Historie</i>	367.
LV. Nytt på vår bokhylla. (A. Skrifter rörande religiösa och sociala frågor. B. Folkskrifter. C. Skrifter för barn och ungdom. D. Bilderverk. E. Periodisk litteratur.) Af <i>Reader</i>	385.
Breflåda, Redovisning från Föreningen för sinnesslöa barns vård, Bokförteckning, Anmälan, se omslaget.	

STOCKHOLM,
REDAKTIONENS FÖRLAG.

L. EN UPPTÄCKTSFÄRD
EFTER „DEN ALLMÄNNA MENINGEN“.

Jag hade suttit länge och språkat tillsammans med en vän. Det hade varit ett samspråk om detta onämnbara hvar-jehanda, som utgör innehållet af de flesta förtroliga samtal; en af dessa tankarnes »voyages en zig-zag», lika behaglig i sig sjelf, som omöjlig att på papperet återgifva.

Derefter hade en stunds tystnad inträddt. Vi äro nämligen af detta slags vänner, som, enligt L. D. G., skilja sig från de vanliga deruti, att de icke blott älska att *tala*, utan ock att *tiga* tillsammans.

Jag var sysselsatt med något arbete. Min vän räckte sig efter närmaste bok på hyllan bredvid oss, lade den framför sig, lät den falla upp hvar den ville, och började halft afsigtslöst genomläsa den första sidan. Jag fortsatte mitt arbete; men knappt hade ett par ögonblick förgått, förrän ett utrop af glad öfverraskning kom mig att se upp. Det tankspridda uttrycket hos den läsande hade gifvit vika för ett af synbart intresse och jag såg henne gripa boken med den varmare, lifligare rörelse, hvarmed vi fatta en väns hand, till skillnad från den, hvarmed vi emottaga en fremlings helsning. Nyfiken kastade jag en blick på titelbladet. Det bar årtalet 1810, jemte öfverskriften »Magasin för föräldrar och lärare», utgifvet af Broocman. Jag ville yttra något, men min vän gjorde en afvärjande åtbörd och läste högt följande:

»Bör staten, såsom hittills, alls icke vårda sig om den ena hälften af sina uppväxande medlemmars bildning?

»Bör hon icke inrätta eller ens hafva tillsyn öfver några undervisningsanstalter för kvinnokönet?

»Om offentliga skolor för flickor äro nödvändiga, *af huru många slag böra de vara och hvaruti böra de hufvudsakligen åtskiljas från goss-skolor?*»

Här tystnade hon och såg på mig med en betydelsefullt frågande blick.

»Nå väl! Än sedan?» sade jag, drivven af den mindre behagliga känsla, då man finner att man bör säga något, men icke rätt vet hvad.

»Än sedan!» upprepade hon, med en blick, hvars tragiska uttryck förvånade mig. »Det må man väl fråga!»

»Men, kära vän,» tillade jag, en smula otålig öfver det mystiska i detta uppträde, »det är ju gammalt nytt allt det der!»

»Ja, i sanning, gammalt nytt!» återtog hon i samma djupsinniga ton. »Det är mer än ett halft sekel sedan dessa spörsmål första gången offentligt uttalades hos oss, och ännu hafva de hvarken af statsmakterna eller af den allmänna meningen fått ett tillfredsställande svar.»

»Hur!» invände jag; »har då ej staten inrättat ett högre seminarium för lärarinnor, två eller tre sådana läroanstalter för folkskolelärarinnor och nu senast tillsatt en komité för uppgörande af en plan till elementarskolor för flickor? Hvad vill du mera begära?»

»Väl!» återtog min vän, småleende åt mitt ifriga försvar af höga vederbörande; »det är ganska vackert. Ingen skall vara villigare att erkänna det än jag. Låt oss till och med antaga att detta är *allt*, hvad staten bort och kunnat göra, att det ej tillhör henne att taga initiativet i dylika frågor förr än vid påtryckning och med ledning af den allmänna meningen.»

Jag nickade instämmande.

»Det blir då», fortfor hon, »blott så mycket viktigare att göra sig reda för denna allmänna mening, af hvilken med rätta allt kommer att bero.»

Jag medgaf villigt anmärkningens riktighet.

»Nå väl!» fortfor hon, »hur förhåller det sig då med den der meningen, särskildt ibland dem som saken närmast rör? Har väl bland fäder och mödrar, välsignade med skaror af uppväxande döttrar — bland ogifta qvinnor, hvilka af egen erfarenhet känna bristerna af det gamla, godtyckliga skolsystemet — och först och sist ibland våra lärarinnor, — har väl,» återtog hon, och såg på mig med ett utrops- och frågetecken i hvardera ögat, »bland alla dessa bildat sig en öfvertygelse i ämnet, stark och enig nog att föra med sig strömmen af de vankelmodiga eller tanklösa, samt tillräckligt fast och klar att kunna tjena den tillsatta komitén till ledning? Säg, kära vän, hvad tror du? Du tvekar,» fortfor hon småleende, »du vet ej rätt hvad du skall tro. Nå väl! Låtom oss då gå ut bland dem som saken närmast rör — fråga dem — lyssna till dem — samla och uppteckna deras spridda åsigter.

Med ett ord, låtom oss gå på upptäcktsfärd efter den allmänna meningen.»

Sagdt och gjordt! Inom kort hafva vi rustat oss för färden och innan jag hunnit rätt besinna mig på det äfventyrliga i företaget äro vi ett godt stycke på väg, fullt upptagna af de vexlande föremålen för våra iakttagelser.

Der träffa vi ett aktningsvärdt föräldrapar, suckande öfver svårigheten att få en allvetande guvernant; der ett annat, klagande öfver dyrheten och bristfullheten af flickornas skolundervisning, jemförd med gossarnes; der ännu ett, bekymradt öfver omöjligheten att förskaffa döttrarna en undervisning, egnad att utveckla deras ovanliga anlag, eller en uppfostran som kan gifva dem en framtida oberoende verksamhet; der slutligen ett fjerde, klagande att deras lilla fäderne-stad icke på trettio år egt någon duglig flickskola, och att hela det fordom blomstrande samhället, af någon oförklarlig orsak, sjunkit, ej blott i bildning och moralitet, men äfven i medborgerlig företagsamhet och materielt välstånd, hvarför man skulle bli tvungen att flytta till Stockholm eller någon annan större stad, för att bereda döttrarna undervisning och sönerna tillfälle till framtida verksamhet.

På vår tröstande försäkran att alla dessa bekymmer snart skola blifva afhjelpna, då staten, såsom man hoppas, åtager sig att sörja för sina döttrars så väl som sina söners undervisning, se dock de flesta helt förskräckta, ja, nästan förnärmade ut. »Gossarne, det må då så vara,» mena de; »de äro nu en gång slagna till en slant. Men flickorna, våra kära små flickor! Skulle vi skicka dem ifrån oss, och det till en offentlig skola, der kreti och pleti kan få in sina barn! Nej! för intet pris i verlden!»

»Men I klagen ju sjelfva öfver omöjligheten att få en lärarinna, som kan undervisa i allting.»

»Ja visst! Men det kan nu ingen hjelpa.»

»Och ni — skickar ni icke era döttrar dagligen i den halfpension, öfver hvilken ni så mycket klagat?»

»Nå ja! det förstås. Men den har åtminstone den förtjensten att icke vara en offentlig skola.»

»Och likväl tar den emot till obegränsadt antal alla lärjungar som anmälas?»

»Visserligen; men dock endast betalande.»

»Och ni — harni ej era båda döttrar inackorderade trettio

mil från hemmet, för att i hufvudstaden taga lektioner eller gå i pension?»

»Förstås, förstås! men...»

»Och I åter, kära vänner, som af grundsats viljen behålla era döttrar i hemmet, för att sjelfva öfvervaka deras undervisning, hvarför ej tillsammans med några liktänkande familjer bilda en hemskola och sjelfva välja era lärare; i samråd med dem bestämma grunderna för undervisningen, uppgöra läseordning, välja läroböcker och sjelfva kanske öfvertaga undervisningen i ett eller annat ämne? På detta sätt skullen I icke blott bäst vinna ert eget ändamål, men der-till gifva en kraftig impuls åt den allmänna meningen.»

»Planen,» svaras det, »låter visserligen förträfflig, men huru vore det möjligt att utföra den, oerfarna som vi äro i de pedagogiska teorierna och utan all ledning?»

Vi påminna om de för seminarium och normalskolan utgifna lärokurserna, hvilka, modifierade af föräldraerfarenheten, torde bilda ett förträffligt skolsystem i sitt slag.

Lärokurserna! dem har man aldrig tänkt på, aldrig hört omtalas, ehuru de flere år varit tillgängliga i bokhandeln.

Men vi fortsätta våra efterforskningar och påträffa så ett föräldrappar, fördjupadt i läsningen af ett skolschema, för att öfverräkna huru många timmar i veckan de få rå om sin älskling, sedan skolan och lexorna tagit musten ur henne. Der åter finna vi en mor, sträfvande att inplugga i sin 8-åriga flickas hjerna en oförklarad lexa i grammatikan, hvaraf ingendera begriper ett ord; der ännu en, lyssnande till den tolfåriga skolflickans tragikomiska utrop öfver svårigheten att »hitta på något att skriva öfver ett sådant ämne, som »*enslighetens värde för människan*»; här, slutligen, en tredje, sökande att trösta en liten stackare, som klagat öfver omöjligheten att åtlyda den 37:de paragrafen i skolstadgan, som förbjuder att nysa under morgonbönen.

Men allt som vi gå framåt hopa sig grupperna omkring oss, och vi kunna här blott nämna de mest betecknande.

Der träffa vi t. ex. en far, som med blandade känslor lyssnar till den lilla skolflickans berättelse för sy-skonen: »Vet ni hvad jag har fått höra i skolan i dag? Jo, att just som pastorn öste vatten på lilla-brors hufvud, så kom Gud och gjorde ett underverk — ett *riktigt* underverk — i hans lilla hjerta.»

»Åh, det tror jag intel!» förklarar en liten skeptiker i syskonringen.

»Ja men, ser du,» fortfar den lilla, »om du inte tror, så får du inte komma till Gud, säger mamsell.»

Der se vi åter en from och förständig mor, oroligt lyssnande till den lilla åttaåringen, som med förskrämda blickar upprepar texten för dagens religionsundervisning:

»Det är gräsligt att falla i lefvandes Guds händer!«

Der en annan, som blott med svårighet kan hålla sig allvarsam, under det hennes lilla älskling med glädjestrålände ögon, skrattgropar i kinderna och ett oskyldigt löje på läpparne uppläser sin psalmlexa:

*»Jag under Satan fången låg Och kunde mig ej hjälpa;
Den synd, som rådde i min håg, I grund mig ville stjelpa.
Min synd mig till förtviflan dref, Mitt samvets dom orygglig blef,
Och helvetet stod öppet.»*

Här åter en far, som med beundransvärdt tålmod söker aflocka sin fjortonåriga dotter, en egen, om än så barnslig tanke öfver den sista bibellektionen, utan att lyckas erhålla något annat än ett väl öfverläst svar, som, affattadt på lärarens pedantiska språk, klingar helt sorglustigt från friska barnaläppar.

Och se här slutligen några fäder och mödrar, samtalande om religionsundervisningen i en skola för fullvuxna, hvarmed ingen synes rätt nöjd: en anser den för trång, en annan för ensidig och ofördragsam, en tredje för mycket bunden vid bokstafven. »Men i det hela betyder det ingenting,» förklarar slutligen en moder, *»ty lärjungarna få ändå aldrig så mycken tid att de hinna bilda sig en öfvertygelse.»*

Nå väl! vi fråga dem, alla dessa med rätta bekymrade fäder och mödrar:

»Hvad viljen I göra för att afhjelpa de brister öfver hvilka I klagen? Viljen I förenkla och inskränka språkundervisningen i skolan: afstå t. ex. två af de främmande språken och sålunda vinna några timmar för hemlifvet?»

»Ack nej!» svaras det. »Icke går det an: språkkunskapen är ju just inseglet på bildningen.»

»Så afstån åtminstone undervisningen i handarbeten; behållen era flickor hemma och undervisen dem sjelfva.»

»Nej, nej! man är borta om eftermiddagarne och då är det bra att veta flickorna i godt förvar.»

»Så öfvertagen då religionsundervisningen, gören den enklare, sannare, mera moderlig, mindre dogmatisk.»

»Ack nej, bevars! Det der förstår naturligtvis pastorn långt bättre.»

»Men hur hafven I då tänkt er en god skola?» fråga vi slutligen, halft förtviflade, och det befinnes då, att det är en sak, som man aldrig tänkt så noga på. »Det får väl gå som det går. Ingenting är fullkomligt och se'n är ändå det värsta öfverståndet bara flickan gått och läst.»

Väl träffa vi här och der ett lysande undantag, en och annan »ropandes röst i öknen»; men de utgöra dock ännu blott ett litet fåtal, utan inbördes samband, och äro alltför spridda bland mängden att kunna bilda en allmän mening.

Nedslagna af våra misslyckade försök vända vi oss med mera tillförsigt till lärarinnor och skolförestånderskor, äldre såväl som yngre, och rikta till dem vår fråga:

»Hur hafven I tänkt er att det qvinliga undervisningsväsendet, och särskildt de blifvande elementarskolorna böra ordnas?»

Från de flesta mötas vi af den öfverraskande bekännelsen, att de aldrig hört talas om hvarken de blifvande skolorna eller den för deras ordnande tillsatta komitén.

»Men frågan har ju varit för på många riksdagar, alla tidningar ha refererat öfverläggningarne och besluten, underrättat om komiténs tillsättande, om dess sammanträden m. m.»

»Tidningarne! ja dem se vi aldrig! Vi äro dessutom upptagna med enskilda lektioner från morgon till qväll, och hvem orkar då tänka på det allmänna!»

»Och vi, vi ha våra *egna* skolor, och hvad röra oss då statens!»

Också här finnas dock hedrande undantag. En och annan äldre lärarinna följer med lifligt intresse skolfrågans utveckling, ehuru hon är för mycket bunden af vanans eller omständigheternas makt, för att kunna verksamt ingripa i dess lösning. Bland de yngre åter äro en mängd nya, liffulla krafter i jäsning, hvilka blott behöfva ordnas, luttras och något litet dämpas, för att blifva ypperliga redskap i de nya uppfostringsidéernas tjänst. De mera begåfvade hafva redan bildat sig ganska bestämda om ock något omogna och ensi-

diga åsigter om skolundervisning i allmänhet, och fulla af lif och lust för sitt kall skulle de hvarken sakna mod eller skicklighet, att, när tillfälle erbjuder sig, praktiskt tillämpa sina idéer.

»Se,» sade min vän och hennes ögon glänste som hade hon skådat en lysande hägring, »se på dessa unga, med deras lågande nit, deras fria, glada mod (en välsignad gåfva, äfven om den någon gång slår om i öfvermod) och deras pedagogiska erfarenhet, och tänk dig dem samlade kring några äldre vänner — några mödrar med mindre kunskapsmått än de, men ömmare instinkt för det späda hjertats behof och klarare blick för barnasjälens fina skiftningar — några systrar med mindre insigt i undervisningens *medel*, men säkrare öga för dess *mål*, djupare lifserfarenhet och vidsträcktare menniskokänedom. Tänk dig dessa lärarinnor, mödrar och systrar vänligt samrådande, lyssnande till och lärande af hvarandra, uppgifvande sina små enskildta tycken, sin lilla personliga stolthet, sina små individuella sympathier och antipathier — med ett ord, *förgätande sig sjelfva för sin sak* — och slutligen förenande sig om vissa kärnpunkter, vissa ledande grunddrag för den uppfostran och undervisning som den nya tiden fordrar för qvinnan. Tänk dig vidare dessa grundsatser uttalade genom en tidskrift för hemmet och sålunda bildande kärnan till en allmän öfvertygelse, utsprungen från hemmens varma, lifgifvande härd; vore ej detta en god, en vacker tanke, för hvilken både äldre och yngre med glädje skulle kunna arbeta?»

Nå väl! En sådan tanke väcktes. I första ögonblicket tycktes den anslå de ungas lifliga, lätt upptända sinnen. Men snart inträda betänkligheter, idéen splittras, och inom kort upplöser sig hela förslaget likt en bristande såpbubbla.

Utsigterna bli allt mörkare! Ännu är dock ej allt hopp ute. Vi känna en krets, hvilken, ehvad man än i öfrigt kan ha att förebrå den, dock aldrig kan anklagas för att stanna *efter* sin tid; en krets, der både män och qvinnor med andlös uppmärksamhet följa den nya tidens rörelser i alla länder och på alla områden, och der man icke heller saknar *enstaka* exempel af villiga offer, framburna på idéens altare. Hit vända vi oss då med nyvaknad hopp. Vid första steget mötas vi också af det lifligaste intresse för det blifvande skolförslaget, blandadt med en ej ringa otålighet öfver att ännu

ingen allmän mening rörande dessa skolors art och ändamål gjort sig hörd från något håll, minst från deras, hvilka frågan närmast rör.

»Hvem kan begära,» menar man, »att komiténs eller något annat förslag i frågan skall blifva antagligt, då ingen höjt sin röst, för att säga huru qvinnorna sjelfva vilja hafva det!» Pressen anklagas för likgiltighet och en viss tidskrift ställes till rätta för det den försummat att gifva uttryck åt »den allmänna meningen».

Den till de unga lärarinnorna framkastade idéen nämnes, omfattas med värme, diskuteras, analyseras, utvecklas och växer slutligen ut till planen för en, hela landet omfattande, frivillig förening af män och qvinnor, hvilken skulle bilda ett lefvande och verksamt organ för den allmänna meningen rörande qvinnans uppfostran, eller hvarför ej hellre rörande mensklig uppfostran och undervisning i allmänhet? Man talar redan om möten i större och mindre skala, om lifvande och upplysande föredrag, om utfästande af årliga pris för de bästa läroböcker eller afhandlingar. Ja, man går så långt, att man redan tänker sig ett fullständigt skolsystem, utarbetadt i föreningens anda och tillämpadt i en mönsterskola. Man kommer öfverens om att idéen är en af dessa stora, för menskligheten välgörande, hvilka, en gång väckta, icke kunna falla, och slutligen höjer sig en modig röst, yrkande att man måtte öfvergå från ord till handling och till en början utse de personer, åt hvilka företagens ledning borde anförtros. Hittills har värmen för saken varit i jemnt stigande; nu inträder ett stillastående af thermometeren och derefter ett märkbart sjunkande. Hvar finnas några personer, värdiga och villiga till ett sådant uppdrag? Hvem skulle man kunna anmoda att taga initiativet? A? — Han är allt för obetydlig; B? — Alltför högt uppsatt; C? — eller F? — Omöjligt! de ha voterat så eller så i den eller den frågan; G? — Saknar inflytande; H? — Bör ej sätta sitt på spel för en så oviss sak. Ty oviss är den, allmänheten har ledsnat på föreningar — åsigterna äro dessutom så delade — allmänna meningen har ännu ej uttalat sig. — När allt kommer omkring blir det ändå bäst att afvakta komiténs förslag.

Vid dessa invändningar faller modet äfven hos de mest hoppfulla naturer; trons veke flämtar allt mattare; tviflets ovissa skymning närmar sig och man misströstar ett ögon-

blick, icke blott om sig sjelf och sina vänner, men, hvad värre är, om sin sak. Reaktionen från hänförelse till missmod har varit för stark; stämningen blir tryckande, outhärdlig; man bryter upp, man skiljes, splittras, förskingras, och min vän och jag stå åter ensamma, knappast vetande om vi skola le eller gråta åt den bedröfliga utgången af vår upptäcktsfärd efter »den allmänna meningen».

Hvilketdera som fick öfverhanden, tår eller löje, kan här vara likgiltigt; allt nog att vi båda inom kort och i lugnare sinnesstämning återtogo våra platser vid arbetsbordet, der Broocmans magasin ännu låg uppslaget.

»Du hade rätt,» sade jag med en suck; »mannen af 1810 skulle ännu i dag förgäfvets vänta ett svar på sina frågor.»

»Ja, så är det. Och likväl...» här tystnade hon och försjönk i tankar.

»Det är med den allmänna meningen som med den 'englarena, ömma Lydia,» fortfor jag förtretad, »hon har blott ett fel, det att icke finnas till.»

»Det ser nästan så ut,» smålog min vän. »Och likväl hafva kanske våra efterforskningar ej varit så alldeles utan frukt, som det i första ögonblicket vill synas.»

»Men,» inföll jag litet otåligt, »det finns ju positivt ingen mening i frågan.»

»Positivt, nej; men negativt?»

»Huru?»

»Man vet icke hvad man vill, det är klart; men man vet hvad man *icke* vill, och det är alltid något.»

»Du menar att man inser bristerna af det närvarande?»

»Just så, och genom att samla de spridda uttrycken af det rådande missnöjet skulle man dock kunna göra sig en negativ bild af den allmänna meningen.»

»Välän,» inföll jag, »allting går med god vilja och jag tviflar visst icke om din.» Derpå lade jag penna och papper framför henne och afvaktade otåligt resultatet.

»Se här!» sade hon slutligen:

»Den allmänna meningen fördömer ytligheten af den forna pensions- och guvernantsbildningen; hon ogillar mångläseriet i de nyare skolorna och dermed följande öfveranstängning; hon klandrar den method, som förelägger små barn abstrakta studier, af hvilka de ingenting begripa. Hon klaggar å ena sidan öfver frånvaron af allt system, å den an-

dra öfver ett allt för långt drivvet systematiserande, der en plan verkligen blifvit uppgjord. Hon klagar vidare att ingen samverkan finnes mellan skolan och hemmet, att den vunna kunskapen ofta är en död sådan, att studierna icke göras fruktbarande för lifvet, att sjelfverksamheten icke kallas till lif. Hon hyser slutligen en djup, om än outtalad fruktan för något genomgående grundfel i den rådande kristendomsundervisningen, äfven inom skolor der religionsläraren tillhör de verkligt samvetsgranna.»

»Denna negativa bild är således allt hvad vi vunnit af vår upptäcktsfärd?» anmärkte jag.

Min vän gjorde ett jakande tecken, i det hon reste sig för att gå.

»Det är också allt hvad vi hafva att erbjuda dem, hvilka fordra att Tidskrift för Hemmet skall vara ett uttryck af den allmänna meningen?» fortfor jag.

»Ja visst,» återtog min vän, »der ingenting finns har kejsaren förlorat sin rätt. Men en annan sak är att *bilda* den allmänna meningen,» tillade hon och såg sig om i dörren. »Hvad Tidskrift för Hemmet i detta afseende gjort, och hvad hon ännu möjligen kan göra, är utan tvifvel en vigtig fråga, och derom kunna vi ju språka en annan gång.»

Esselde.

LI. HANNA VINSNES.

En biografisk Skitse.

Hanna Vinsnes er et Navn, som er velbekjendt og har en god Klang rundt omkring i Norges Land. Hendes Lærebøger i Husholdningen, der paa en klar, bestemt og let forstaaelig Maade give Anvisning til, hvorledes al huslig Gjerning bør udføres, finder man næsten overalt, saavel i de rigere som i de tarveligere Huse, og de ere meget ofte en Foræring fra en omhyggelig Moder, eller fra en Brudgom, der ikke uden en Smule Ængstelse tænker paa sit tilkommende Husliv.

»Jeg har Hanna Vinsnes,» siger mangan ung Pige med Ungdommens hele naive Selvtillid, naar man lidt betænkelig spørger hende om, hvorledes hun tror at komme ud af det med sine husmoderlige Pligter. Og om end Erfaring

siden lærer hende, att dette ikke har været nok, at selv den bedste Bog ikke kan gjøre det Underværk i en Haandevending at forvandle Den til en duelig Husmoder, som hidtil har vist en panisk Skræk for at betræde Kjøkken, Spisekammer og de dertil hørende Regioner, saa har den dog sikkert været hende en god Støtte, en dygtig Læremester.

Det er imidlertid ikke Husholdningsbögerne alene, som har gjort Hanna Vinsnes bekjendt. De Unge mindes, hvorledes de som Börn morede sig ved at læse »Aftenerne paa Egelund«, og hvorledes de brød sine Hoveder for at udfinde Opløsningen paa hendes Gaader. Og de Ældre tale om, at de altid med Interesse læste hendes Noveller, og fremhæve, hvormeget hendes Digte udmærke sig ved Inderlighed og Varme og ved den fromme Aand, der gaar igjennem dem. Af disse Sidste vil jeg her medtage et.

Blomsterne paa Kirkegaarden.

Blomster! — fredede ved Herrens Hus,
 I, der Rödder slaa i Gravens Grus.
 Ak! hvor skjönt I hæve jer derover.
 Liv mig tykkes se i eders Blik,
 som om gjennem det en Hilsen gik
 fra den Döde, der i Graven sover.
 Har Hengivenhedens ömme Pleie
 Skjænket jer den friske Glands I eie?
 Eller er det Daarskab, om jeg tror,
 at i Muldet, hvoraf I fik Næring,
 end en Duft af fordums Tanker bor;
 fra bortflöine Aander en Foræring?

Hvide Lillie! bleg du staar, men skjön,
 som et Billed af den sidste Bön,
 der paa blaaret Læbe blev udaandet
 af en Christen-Sjæl i Dödens Strid,
 da den aned glad sin Frelses Tid,
 medens Englen venlig löste Baandet.
 Gjör dens Aandepust dig end saa hvid?

Ranke Tulipan! har Stoltheds Mod
 farvet stærkere dit röde Blod?
 Ere Lidenskaber, der blev kvalte,
 brat af Döden i et Hjertekammer,
 blusset op i disse Nordlysflammer,
 hvormed dine Blade er bemalte?

Og du Rose, i det grønne Löv!
 Sprang du af et brustent Hjertes Stöv?
 Et, som mens det aandede henede,
 fölte Glimt af Kjærlighedens Glæde,
 men som dog tilsidst forladt, forsmaaed,
 martredes af Kummers Stik til Döden.
 Rose! voxte skarpere din Braad
 ved et Stænk af Hjertesaarets Blöden?

Blaa Forglemmigei! som skjuler bly
 mellem Græsset dig i Gravens Ly!
 Staar i Pagt du med et Moderhjerter,
 et, der vel i Tro hengivent brast;
 men som dog sig fölte bundet fast
 til de Smaa, det efterlod med Smerte?
 Er det sidste Suk fra Livets Vei
 udtalt gjennem dig, *Forglemmigei?*

Alt er vistnok Fantasiens Spil.
 Vildt dens Sværmerier stundom vanke;
 men en Vexelvirkning er dog til,
 Sandhed ligger dog i *denne* Tanke:
 Hvad der eier Liv maa engang dö,
 Hvad der döer, opstaar igjen til Livet.
 Blomsterne maa deres Frö nedströ
 i den Jord, der har sin Kraft dem givet.
 Tab du ikkun, Blomst, din skjönne Farve!
 Strö dit Stöv kun blidt i Graven ned,
 og lad *det*, som hviler der i Fred
 — naar det kaldes op til Herlighed —
 Uskyldspræget af din Skjönhed arve.

Det er heller ikke blot de dannede Samfundsklasser, der vide noget om Hanna Vinsnes; nei, hendes! Navn er kjendt og kjært i de Fattiges Hytter; thi hendes Bog »For fattige Husmödre» er af disse bleven modtagen med Glæde og Taknemmelighed og spredt vidt omkring over Landet. »Det er hende,» siger Husmandskonen, »som saa godt ved, hvad vi Stakler have at stride med, som kjender de Fattiges Sorger, saavel som deres Fristelser, som med saa venlige og hjertelige Ord taler til os om vort Hus og Hjem, om vore Pligter og vort store Ansvar, og som raader os, hvorledes vi skulle gjøre for at det, hvor fattigt det end er, kan blive et godt og kjært Hjem for Mand og Börn.

Ja, det er hende, som ikke slaar Vrag paa den usle Hytte, men siger derom: »Lad dit Tag være lavt, dine Vinduer smaa og dine nøgne Stokkevægge mørke af Ælde; der kan dog blive nok saa takkeligt derinde, naar der er rent og ordentligt. Mangen saadan liden Stue har jeg seet, naar den om Sommeren har været pyntet til Søndags med friske Lövbuske bag Kakkelovnen, Blomster paa Ovnspladen og Barknop paa Gulvet, og jeg har fundet mere Behag i at sidde derinde end i den galanteste Sal.»

En Dame har fortalt mig, at hun paa en Reise havde medtaget en del Exemplarer af denne Bog til Uddeling, og at hun en Dag traf en gammel Kone, som syntes at være et Billede paa Armoden i dens sørgeligste Skikkelse, naar al Kamp er opgivet, og Ligegyldighed eller mørk Trods har fyldt den Ulykkelige's Sind. Hendes elendige Klædning bedækkede kun halvt de nøgne Ben, det uredte graa Haar fløi vildt omkring hendes Hoved, og den korte Tobakspibe i hendes Mund fuldendte det frastødende Indtryk, hun maatte gjøre paa enhver, der saa hende. Men selv denne Kvinde fandt den Reisende næste Dag fordybet i Læsningen af Hanna Vinsnes's Bog, fandt hende bevæget til Taarer ved dens simple og kjærlige Sprog. Konen havde en Datter, som var i Tugthuset, og Bogen havde anslaaet Streng i hendes Bryst, som vel kun sjelden gave Gjenklang, i det den viste hende, hvorledes hun burde have vaaget over sit Barn, og hvormeget der af dettes Skyld faldt tilbage paa hende selv.

Hanna Olava Vinsnes er fød den 23 August 1789, i Drammen, hvor hendes Fader, Jens Henrik Ström, var Borgemester. Han var en lærd og fint dannet Mand, af hvem hun modtog sin første Undervisning i Læsning, Skrivning og Fransk, og vistnok var det ogsaa ham, som, især i det sidste Aar af sit Liv, da han var bleven blind, og Datteren hver Dag var hans Ledsagerinde paa lange Spadsere-
ture, vakte tillive hos det ualmindelig opvakte Barn Tan-
ker og Forestillinger, som gik udenfor de daglige Begi-
venheders Kreds, og lagde Spiren til det rigere aandelige
Liv, der udviklede sig hos hende. Hun var dengang ikke
mere end 9 Aar gammel; men Mindet om disse Samtaler
har vedligeholdt sig gjennem hele hendes Liv, og et saa
ömt og kjærligt lidet Væsen var hun, at uagtet Faderen

ofte forglemte hendes unge Alder og baade gik saa hurtig og saa langt, at hun fölte sig overordentlig træt og udmattet, vogtede hun sig paa det omlyggeligste for, at han skulde mærke noget dertil. Først i sitt 50:de Aar havde Faderen giftet sig med en meget smuk ung Pige, Karen Plathe, og det var fra Mödreneside, at Hanna arvede den poetiske Begavelse, idet baade hendes Moder og Bedstemoder skrev Vers, som dog ikke kom udenfor de nærmeste Bekjendtes Kreds; men hvoraf især den Sidstes skulle være meget vittige og morsomme.

Hanna var imidlertid ingen stille drömmende Natur, men et livligt, friskt og stærkt Barn, som aldeles ikke fandt Smag i siddende Beskæftigelser eller rolige Lege; men hvis Lyst altid var at komme saa höit tilveirs som muligt, »for at se langt«. At hun havde stærke Fölelser viste sig ved Faderens Död, som indtraf efter kun et Par Dages Sygdom. Muligheden af at miste ham var aldrig falden hende ind, og den Tanke, at Döden kunde komme saa hurtig, var ikke opstaaet hos hende; derfor grebes hun af den heftigste Smerte, men tillige af en vild Forfærdelse, og da Moderen kort efter ogsaa blev farlig syg, blev hun saa fortvivlet, at hun alvorlig studerede paa, om det virkelig gjorde saa meget ondt at drukne sig; at en saadan Handling var syndig, faldt hende intet Öieblik ind.

Efter Faderens Död fulgte hun sin Moder til Kjöbenhavn, hvor hendes eneste Broder dengang studerede; men hendes fireaarige Ophold i Danmarks Hovedstad blev ikke Anledning til, at hun fik en höiere Uddannelse; thi Broderen brugte alle de Penge, der kunde afsees, saa der intet blev tilovers til hendes Skolegang, som Moderen heller ikke synes at have anseet for særdeles fornöden, da hun jo *kun var en Pige*. Blot en ganske kort Tid læste hun sammen med en Jevnaldrende, og hun fortæller selv, at hvad hun f. Ex. læste af Geografi var Spanien, som den anden lille Pige netop var kommen til, og dette blev saaledes det eneste Rige, som hun gjennem en Lærers Undervisning fik Kundskab om; paa en lignende Maade gik det med de andre Tag.

Men dog bleve disse 4 Aar ganske vist ikke uden et rigt Udbytte med Hensyn til hendes Hjertes Dannelse. Det var intet fattigt, indholdslöst Liv, hun levede i sin Moders lille Stue, hvor Kjedsomheden ingen Plads fandt, fordi lyse,

venlige Aander der havde fæstet Bo. Hun lærte her, hvor sødt det er at leve for Andre og opgive sine egne Ønsker og Bekvemmeligheder for at glæde dem, og hun lærte, hvorledes Taalmod kan gjøre Sygdommens Aag let; thi skjönt Moderen i to lange Vintere var lam i begge Arme af Gigt og maatte pleies og passes som et lidet Barn, kunde hun le og spøge muntert med den ungdommelig glade, livsfriske Datter, som aldrig veg fra hendes Side, men som uden at tænke paa, at det var noget Offer, hun bragte, viste al den opofrende Kjærlighed, som udgjorde en Del af hendes Væsen, og hvorpaa hun under hele sin lange Livsvandring har givet saa gjentagne Beviser. Og dette Liv, der var saa rigt i Kjærlighed, afbrødes kun ved hendes Moders Död; men da kom Sorgen for end mere at modne hende, og den blev saa meget föleligere, fordi hun stod saa godt som alene ved Dödssengen, og paa den Tid næsten manglede det Nödvendige. Moderens Afskedsord, »at hun ikke maatte ønske hende tilbage; thi nu havde hun seet Guds Herlighed«, var imidlertid det Lysglimt, der hjalp hende over det mørke Sted, og trods hendes dybe Sorg blev den sidste Del af Opholdet i Kjöbenhavn i höi Grad interessant og af stor Betydning for hende, fordi hun kom til at leve i en Familie, hvis varme Hengivenhed hun vandt, og hos hvem hun kom i stadig Berörelse med fremragende Personligheder. Blandt disse var Digteren Pram, der fandt stort Behag i hende og med saa megen Interesse tog sig af hende, at han endog skaffede hende en liden Pension. Et staidigt Ophold i denne behagelige Kreds blev hende tilbudt; men saa skulde hun blive der istedetfor en af Husmoderens Slægtninge, og fortrænge hende vilde hun ikke — skjönt det var en meget skarp og ubehagelig gammel Jomfru. Desuden havde hun paa samme Tid modtaget en venlig Indbydelse til at komme tilbage til Drammen, hvor hendes eneste Söster var gift, og denne tilföiede, at hun behövede hendes Hjælp til at bestyre sit store Hus. Det er let at se, hvor meget der maatte friste den femtenaarige Pige til at blive, især da ingen Længsel efter Fædrenelandet drog hende tilbage til Norge; men som altid tænkte hun mere paa Andre end paa sig selv og sagde med tungt Hjerte Danmark og de kjærlige danske Venner Farvel.

De Erfaringer, hun gjorde i Sösterens Hus, som hun ved dennes Sygdom uden nogen Forberedelse sattes til at bestyre, skylder man for en stor Del de fortrinlige Lærebøger i Hus-

holdningen, hun har skrevet; thi hun lærte her, hvad den Ukyndige maa udstaa ligeoverfor en erfaren, men overmodig Tjenesstepige, der ikke vil lære sin Kunst fra sig, men spotter den Uvidende. Selv fandt hun sig snarere tilrette, end man kunde vente; thi hun havde en udmærket Hukommelse, saa hun aldrig glemte, hvad hun engang havde lært, og hendes store Samvittighedsfuldhed og inderlige Ønske om at gjøre alt rigtig, gjorde Resten; men disse Dage staa endnu for hende som en saare tung Læretid. For de mest fremherskende Egenskaber ved hendes Husholdningsbøger: Klarhed, Nöiagtighed og praktisk Anvendelighed, har dog det store Antal af hendes Landsmandinder, der have draget Nytte af dem, denne hendes Prövetid at takke.

I Drammen förtres paa den Tid et meget muntert, selvkabeligt Liv, hvori den unge Pige gjerne deltog, og ved et Privattheater udmærkede hun sig ved sin fortrinlige Udförelse af Holbergs Pernilleroller. Rimeligvis var det i denne Periode, hun först begyndte att skrive Vers sammen med en Veninde, med hvem hun læste Schiller og andre Digtere. Det var ogsaa her, hun i sit 25:de Aar gjorde Bekjendtskab med den Mand, der blev hendes elskede og lykkelige Ægtefælle. Paul Vinsnes *) var en ung theologisk Kandidat, som vel var nogle Aar yngre end hun, men langt mere alvorlig end det er sædvanligt i den Alder, og som omfattede Livets vigtigste Interesser med Inderlighed og Varme. Han var med hele sin Sjæl Theolog, og han gav sin Hustru noget mere end sin Kjærlighed; thi gjennem ham var det först at Christendommens Sandheder i sit fulde Lys gik op for hende. Hun havde i den Henseende delt Skjæbne med Mange af sin Samtid, at hun vistnok fra sin Barndom af var bleven formanet till Kjærlighed til Gud og til Dyd, Fromhed og Godhed, men ikke vist hen til den Frelser, ved hvem hun alene kunde komme i Samfund med hans og hendes himmelske Fader; og da hun i Kjöbenhavn blev konfirmeret af den bekjendte Biskop Paveles, hvis Dagböger i den senere Tid ere læste med saa me-

*) Nu Sognepræst til Vang og Stiftsprovst i Hamar Stift. Alle-rede dengang var han en dygtig og kundskabsrig ung Mand, og heller ikke senere opgav han at dyrke Videnskaberne, men er flere Gange optraadt som theologisk Forfatter. Ved sine Medborgeres Tillid blev han Repræsentant paa Stortinget i Aarene 1839, 42 og 45.

gen Interesse, og som dengang var residerende Kapellan ved Nikolai Menighed, læste hun rigtignok Balles Lærebög og syntes, at Præsten talte fromt og rörende; men Christus vistes hun heller ikke her hen til som til Hovedhjörnestenen.

I de förste Aar af sit Ægteskab levede hun i en behagelig Stilling i Christiania; men senere maatte hun följge sin Mand fra det ene Præstekald paa Landet til det andet, en talrig Börneflokk opvoxte omkring dem, den ökonomiske Stilling var följelig ikke god, og hun kom til at bære sin fulde Del af Dagens Byrde og Hede; dog blev hun aldrig træt af i sin varme Kjærlighed at opofre sig for Andre, aldrig træt af at virke for dem med sin energiske Karakters hele Kraft. Ikke alene bestyrede hun sin store Landhusholdning og underviste sine Börn; men hun modtog ogsaa unge Piger i Huset for at oplære dem til dygtige Husmödre, og dog fik hun alligevel Tid til snart at skrive en poetisk Gaade, snart et andet Digt — undertiden, naar hun laa vaagen om Natten af Tandpine, lykkedes Versene hende bedst. Det poetiske Sind blev ikke nedtrykt under Hverdagslivets Prosa; men det löftede og bar hende over mangt og meget, og det gjorde hendes Liv rigere og skjönnere. Derved at hun maatte give de unge Piger saa mange Opskrifter, faldt hun paa at udgive en Kogebog, og de vare ogsaa Skyld i, at hun begyndte at skrive Noveller; thi de morede sig undertiden med at skrive Fortællingar efter opgivne Ord, og »Mors» — under denne gemytlige Benævnelse gik hun dengang mellem sine Venner — vare da altid de morsomste. Hun fik derved Lyst till fortsætte dette Arbeide; men betragtede det mest som en Fornöielse, hun havde at ty til i sine Fritimer. Flere af sine Skrifter har hun forfattet efter Opfordring af Selskabet for Folkeoplysningens Fremme, saaledes »For fattige Husmödre», hvoraf saa mange Oplag have været nödvendige, at der nu er udkommet 16,500 Expl.

I norsk Forfatterlexikon staar Hanna Vinsnes som Forfatterinde af följende Böger:

Catechisme paa Vers 1831; Gaader 1845; Lærebog i de forskjellige Grene af Husholdningen, 1:ste Udgave 1845, 8:de Udgave 1866; Bibelhistorie paa Vers 1846; Smaadigte 1848; Væverbog 1850; For Tjenestepiger 1852, (2:det Oplag 1868); Aftenerne paa Egelund 1852, (ogsaa oversat paa Tydsk); For fattige Husmödre 1859, 3:die Oplag 1866; Husholdningsbog for tarvelige

Familier 1862, 3:die Oplag 1868. Under Pseudonymnavnet *Hugo Schwartz*: *Grevens Datter*, en *Novelle* 1841; *Det første Skridt*, en *Novelle* 1844. I *Tidsskriftet Nat og Dag*: *Nat og Dag*, en *Fuglestrid*, *Præstegaarden paa Landet*, *Tyrolersangeren*, *Skipperkonen*, *Præsten i Særna*, *Actricen*.

Paa Grund af sin høie Alder og tiltagende Sygelighed har *Hanna Vinsnes* nu maattet ophøre med mange af de Sysler, der før vare hendes Glæde, og hvorved hun virkede til Gavn i en stor Kreds. Inderlig vilde jeg ønske, at jeg havde formaaet at give et nogenlunde anskueligt Billede af hende; thi hun er en af disse Kvinder, som det gjør En godt at komme nær, og for hvem man saa villig böier sig, fordi de ikke synes at kjende sine egne Fortrin, aldrig gjøre Fordring paa nogen Overlegenhed. Ja, hun er isandhed en Typus paa sand, elskelig Kvindelighed, idet hun med sin lyse Aand og sit kjærlige Hjerte forener en rørende Beskedenhed og Ydmyghed, der aldrig fornægter sig, uagtet hun jo maa føle og erkjende, hvor høit hun agtes og vurderes af Alle. Hendes lykkelige Hjem, ved *Mjösens Bredder* i en af vort Lands yndigste Egne, bliver ogsaa den hele Sommer igjennem saa stadig besøgt saavel af Fremmede som af Familie og Venner, at hun og hendes Nærmeste neppe en Dag ere alene. Og skjönt den gamle, svage Husfrue dog vel undertiden maa føle sig noget generet af alle disse Besøg, mærker man dog aldrig noget dertil. Stedse modtages man med hjertelig Venlighed — med ægte norsk Gjestfrihed — og Tiden henglider saa hurtig og behagelig, at man altid paany bliver fristet til at gribe den første gunstige Leilighed for igjen at aflægge et Besøg.

I det sidstforløbne Aar var det imidlertid ikke blot om Sommeren, men ogsaa langt ud paa Hösten — den 9:de November — at kjærlige og deltagende Slægtninge og Venner samledes i Vangs smukke Præstegaard hos den høiagtede Stiftsprovst og hans Hustru; dennegang kom de for tilligemed det gamle Ægtepars Börn og Börnebörn at feire deres Guldbryllup. Det blev ogsaa en skjön og höitidelig Fest, ved hvilken Alle kappedes om at vise sin Agtelse og Hengivenhed, og den ædle Brud maatte ved den Hyldest, som fremragende Mænd her bragte hende, tilfulde overtyses om, hvor meget hun bliver skattet og paaskjönnet.

LII. STRÖDDA TANKAR OM UMGÄNGESLIFVET.

»*Sincere and happy conversation doubles our power*», säger Waldo Emerson. Att läsning ibland kan göra detsamma erforo vi häromdagen då vi i en amerikansk tidning påträffade några spridda tankar, rörande »*table talk*», af ofvannämnde snillrike författare. Dessa tankar riktade oss nemligen icke allenast med sitt eget träffande och originella innehåll, de förde oss äfven till minnes hvad andra tänkare yttrat i dithörande ämnen och uppkallade efterhand inom oss sjelfva nya tankar och slutsatser, rörande umgängeslivets högre betydelse, dess medel och dess mål. Slutligen blefvo vi, såsom Emerson sjelf säger: »*as curious to know what could be drawn from ourselves as what could be drawn from him*», och så antecknade vi, för att tillfredsställa denna vår nyfikenhet, behållningen af vår läsning i de tankar om umgängeslivet, som härmed erbjudas läsaren.

Sök dina medmenniskor. Håll dina vänskapsförbindelser vid makt. Besvara dina bref. Möt välviljan på halfva vägen. Beröringen goda menniskor emellan sätter deras bästa krafter i rörelse. Samtalsvis komma ofta klarare tankar, snillrikare infall, sundare omdömen och mera träffande anmärkningar i dagen, än som påträffas i någon bok. Men vi måste lära att rätt göra oss till godo våra umgängesvänners företräden.

Samtalarens uppgift är densamma som talarens, blott med den skillnad att den senares är offentlig, den förres enskild. Talarens uppgift är att göra ett torftigt, impopulärt, oinbjudande ämne — ett tunnsådt, kallt och ointresseradt auditorium — varmt, lysande, liffullt, anslående, jubilerande, allbeherrskande. Samtalaren har å sin sida alldeles samma ändamål.

En fransman har förklaradt att vältaligheten består i konsten att säga allt, i ett land, der man är förbjuden att säga något.

Stridiga meningar äro lifsvilkor för umgänget. De skärpa iakttagelsen och hårda tanken. Politik, filosofi, religion, partifrågor af hvad slag som helst, äro alla bärare af nya näringsämnen för intelligensen. Allt blir till en häfstång för idéerna. Samtalet under dess bästa form är en kedja

af intellektuella öfningar; en skola der vi få lära hvad tankarna äro för något, hvad det blir af dem, och huru de bilda ränningen i historiens väf. En klok man begifver sig till dessa andeliga kämpalekar, ej blott för att pröfva andras, men äfven sina egna krafter. Han är lika nyfiken att få erfara hvad han sjelf är mäktig af, som hvad de andra förmå.

Ett lustfärdande sällskap, som tillbragt dagen i det gröna, under glada upptåg, blef nödsakadt att på hemvägen dela sig i tvenne vagnar. Vid hemkomsten hade passagerarne i den första vagnen åtskilligt bedröfligt att förtälja, med anledning af det förfärliga åskvädret, som medfört faror och obehag af alla slag, samt gjort hela sällskapet förstämtd. De öfriga lyssnade med förundran till dessa klagovisor. De visste ingenting om hvarken åska, fara eller obehag. De hade förgätit jorden och andats i en högre luftkrets.

Madame de Stael påstod att, om det ej varit för opinionens skull, hade hon vid sitt första besök i Neapel ej frågat efter att öppna fönstret, för att betrakta den verldsberömda, sköna utsigten öfver hamnen, hvaremot hon med nöje skulle gått femhundra lieues till fots, för att lära känna en snillrik man.

Ett lifligt samtal fördubblar vår tankekraft. Under bemödandet att utveckla våra idéer för en vän göra vi dem klarare för oss sjelfva. Ett sådant ömsesidigt meddelande utfyller alla tomrum, ersätter alla brister. Men huru ofta stå ej människorna i ljuset och skymma sig sjelfva! Huru sällsynta äro ej de fina och ädla egenskaper, som betinga en god samtalston och ett lifvande umgänge öfverhufvud! Filosofen och vetenskapsmannen äro oftast oledande naturer, ur stånd att låta det inneboende snillet strömma öfver i umgänget. De tiga och lida. Fransmännen säga om sådana storheter: *«c'est seulement un génie, c'est à dire un ennuyeux.»* Den som under en lång sjöresa aldrig kommit kamraterna att önska honom dit pepparn växer, har gjort sig bättre förtjent af lagern än någon lärd akademist. Men likasom det finnes toner, alltför höga att uppfattas af mängdens öron, så finnes det ock personer, hvilkas företräden äro alltför höga för att kunna skönjas af mer än några få utvalda. En sådan man är stor endast i sina närmaste vänners ögon.

Äfven utmärkta talare sakna stundom samtalsgåfvan. Jag har känt en snillrik man, som efter ett kort samtal gaf

mig den öfvertygelsen, att om alla liknade honom, skulle allt samlif vara omöjligt. Han hade alltid en spetsfundig paradox till hands, för att snärja sina motståndare. Jag tänkte: gälla då umgängeslifvets skärmytslingar endast en mer eller mindre dyrköpt seger, icke nöjet och behaget af sjelfva fäktningen?

Ett annat hinder för ett rätt umgänge är benägenheten för ordstrid och otidigt skämt. Såsom krydda eller sås äro dessa elementer visserligen ovärderliga, men såsom föda deremot förderfliga. Från en dylik anrättning går man hem hungrig och med blygsel öfver sig sjelf.

Det finnes menniskor, som äro oemottagliga för alla umgängeslifvets förfinande inflytelser — menniskor, på hvilka du för-gäfvnes söker att göra något slags intryck. Sådana måste tystas och qväsas så godt sig göra låter.

Sky den blott negativa sidan. Trötta ej med ideliga motsägelser. Nämn aldrig helsotillståndet och vakta dig väl att lossa tungbandet på en sjukling.

En sann känsla, en gnista af hängifvenhet eller entusiasm — en moders kärlek för sitt barn, barnets för dess lekkamrat, forskarens för sin vetenskap, fosterlandsvännens för sitt folk; människovännens begär att offra och offras; en Gustaf Adolf, — en John Brown — en miss Nightingale — folkhögskolorna — Carl den XII:s festen — lika godt hvad ämne du väljer: alla äro lika goda, om de blott innehålla en gnista af sanning eller ädel passion, som kan värma hjertat och göra oss lifvet mera kärt.

Deremot kan jag icke nog varna för anhängarne af det falska känslöjunkt, som börjat anfakta umgängeslifvet, synnerligast i städerna; folk som taga skenet för saken och söka göra intryck genom lånade känslor. De igenkännas lätt genom sin förmenta outtömliga kärlek för naturen, för poesien och den sköna konsten, för månen, för studenterna, för den nyaste predikanten och för Gud — »den käre Guden!» — ett uttryck som väcker fromt folks leda, blott genom den falska pathos, med hvilket det uttalas. Ju varmare dessa oäkta känslomenniskor blifva i sina uttryck, desto kallare blifva deras åhörare.

Efterhärmsningen är ett gift för allt högre samlif. Darwin må säga hvad han vill; en apa blir ändå aldrig en menniska. Härma en annan och du dödar dig sjelf.

En af umgängeslivets första lagar bjuder vördnad för gemensamhetskänslan. Älskarens smekningar, ovännens stickord, eller hvad helst som har intresse för endast en eller några få af sällskapet, är ett brott mot denna lag och röjer brüst på ett af grundelementerna i allt sannt umgängeslif — takt.

Likasom det finnes sann och falsk känsla så finnes det också sann och falsk höflighet. Skillnaden mellan de senare tecknas ypperligt af Thorild i följande ord:

»Den sanna höfligheten är icke annat än rättvisan hos en öm och hög människa. Den falska höfligheten är icke annat än en för något särdeles artigt passande lögn.»

En god samtalston, säger L. D. G., kräver i första rummet en god människa.

Geijer åter talar om en viss *hjärtats* höflighet, som kommer af den inneboende välviljan, är omöjlig att inlära och som vinner och försonar, äfven då den bryter med antagna former.

Då vänner komma till oss på besök, anse vi oss för artighets skull böra prata i ett pratande, lika godt om hvad; men att bjuda sina gäster ett dylikt samspråk innebär samma slags artighet som att bjuda dem urblåsta ägg. Den ärlige samtalaren måste i första rummet vara ärlig mot sig sjelf. Hans pliktankare är hans trohet mot sitt eget jag. Förlostrar han detta, drifver han sjelf och hans talang vind för våg. Hvad umgängeslivet kräver af dig är icke några utomordentliga ansträngningar eller lysande snilleprof, utan helt enkelt att vara dig sjelf. Stanna således hemma i din vanliga tankeverld. Har du ej dagligen vant dig att se i stort, skall du vid högtidligare tillfällen fåfängt söka lysa med stora vyer. Lyd endast den inre rösten. Se din åhörare rätt i ögat. Sök ej utom dig ämnen för samspråk: gå in till dig sjelf och välj; låt ämnet genomtränga dig, och tala först när du känner att du kan tala ur din egen själ. Värmd af sympatiens glöd kommer du så gradvis in i den rätta stämningen.

En människa kan ej yttra många ord utan att röja sin ståndpunkt, vare sig på sedligheters och det sunda förnuftets, idéernas och fantasiens, eller trons och kärlekens område. Och lyckligt att så är! Källan till all människokänedom är ju den enskildes vittne om sig sjelf. Blott så till vida

som *menniskan* bekänner för en annan sitt lifs hemlighet lär *menskligheten* att känna sig sjelf.

Att underhålla denna *vexelverkan* mellan *menniskan* och *menskligheten* är också *umgängeslivets* högsta uppgift.

Esselde.

LIII. FRAGMENTER AF EN RESEBESKRIFNING.

Från Nizza till Rom. — Carnevalen i Rom år 1852.

— — Vägen stiger från Nizzas dal under ett par timmar uppför höjderna. Bergslutningarne hade man öfverallt lagt i smala terrasser och planterat med olivträd. Dessutom täckte en yppig brodd sjelfva marken och fägnade ögat, när det såg in under trädskuggorna; betraktade man åter blott det hela, så såg det ut som en enda, omätlig olivskog.

Sedan vi kommit så högt som vägen hade lust att klättra, stannade diligensen ett ögonblick, hvarunder vi hade tillfälle se tillbaka öfver Nizzas amfiteatraliska bergdal, och den i dalen inträngande hafsbugten. Vägen fortlopp nu längs bråddjup, upp och ned för vilda branter, uthuggen och gräfd i sidan af strandens berg på deras halfva höjd — här af dess namn: *la Cornice*, »listverket». Till höger, men flera hundrade fot under oss, hade vi ständigt det oändliga, violettblå Medelhafvet. Snart bildade detta åter en vidsträckt bugt, begränsad på ena sidan af en låg, smal, slingrande och långt utspringande bergarm, med ruinerna af ett kloster långt ut på spetsen; bugtens andra sida åter stängdes af en reguliert trekantig, solid halfö, på hvars upphöjda klipp-centrum låg den lilla staden Monaco, med lätthet öfverskådande hela det fordna furstendöme, hvars hufvudstad den var. Detta var hvad man nedblickade på genom högra vagnsfönstret; men vände man sig om och tittade ut genom det andra, gällde det att se uppåt i stället. Här hängde, skenbart öfver våra hufvuden, på sidan af en brant bergvägg, den lilla, med brustna murar omgifna staden Rocca Bruna. Det såg ut som om någon murare i stort hade haft hela den lilla staden färdig i sin slef, och sedan med ett enda kast satt fast den på väggen. I alla fall, om den skulle halka ned, så har den ej ställt illa till för sig; ty vid klippans fot lummar sig, såsom

en mjuk bädd att falla på, den yppigaste skog af svartgröna, ekstora oliver, blandade med glansbladiga lagrar, oranger och citroner. Mycket fläckar skulle den dock säkert få på sig af alla apelsiner den komme att krossa i fallet. — Flera dylika utsigter följde i ständigt växling. — Snart kom dock, tyvärr, natten med sin slöja, och följande morgon, närmare Genua, var vägen ej så vacker, vegetationen bestående ej längre af Nizza-traktens evigt belöfvade sydträd, utan af vinrankor, ekar, almar och andra nu på vintern nakna vegetabilier. Vädret var hela vägen svårt, med stickande storm och hållregn. Märkvärdigt, att hafvet ändå kunde synas så långt ut och vara så vackert! Det enda man mistade anblicken af var de snöiga alpspetsarna, som annars lär visa sig deruppe på femte raden, men nu, likt många andra upphöjda storheter, gömde sig bakom idel töcken, obestämdhet och gråhet.

Mitt sällskap i kupén var, utom konduktören, en rysk generalstabsofficer vid namn H..., hygglig och bildad karl. Vi bodde i en dubblett tillsammans i Grand Hotel de la Ville i Genua, med balkong åt hamnen, och besåg staden tillsammans, dragande mycket jemnt, utom ett par gånger om dagen, då vi förvandlades till förklarade ovänner i anledning af dispyter om svenska och ryska arméerna, samt dito regeringssystemerna. Han var en inkarnerad ryss, och både såsom sådan och såsom kännande sitt land väl, intressant att studera; hade gjort tvenne campagner i Caucasus, samt en i Ungern. — I Genua vistades jag fyra dagar. Dess belägenhet motsvarade fullt min förväntan; men staden sjelf — huru oerhörddt understeg den ej de mest moderata fordringar jag gjort mig af »Genova la superba!» Denna stad — så trodde jag — af idel marmor, befanns bestå i allmänhet af fula, arkitekturlösa tegelstenshus, blandade här och der med ett block till palats, tagande upp ett helt kvarter och sammanbyggt på femton olika tider och i dito stilar, samt med en jembörelsevis liten, ornerad façad åt gatan, sträckande resten af sina ytterväggar med brandmurars uppsyn nedåt branta, smala gränder. Apropos »gatan», så finns det ej mer än en sådan egentligen i Genua; det är Strada Balbi, längre fram Nuova, så Nuovissima o. s. v. kallad, som krökande och smal löper midt igenom staden, längs sidan af den bergslutning, på hvilken Genua är byggt. Af de öfriga gatorna är nästan

ingen körbar; endast slingriga, branta och smala gränder för fotgängare. — Men låt oss återvända till palatserna! Det egentligen storartade de hade, var deras vidlyftiga, i stor stil anlagda yttertrappor af svartnad, hvit marmor. Det inre var visserligen annat slag; marmorsalar, guld och lapis lazuli uti öfverflöd! Det praktfullaste invärtes hade Palazzo Brignole, dernäst Pallavicini, så Doria, jemte skatter af präktiga taflor både på duk och al fresco.

På operan var jag ej; man gaf så tråkig musik. Man ger i Italien operor, om hvilkas existens man ej har den ringaste aning norr om alperna, lika litet som om deras illustra kompositörer. Dessutom behöfver man ej gå på teatern; man får höra operorna i kyrkorna. Vid sakramentets upplyftande speltes i Chiesa de San Siro, i stället för messa, den bekanta stora arian ur Hernani. En af mina vänner har hört valda bitar ur Lucie vid samma tillfällen. Kyrkornas inre var — — grannt! Golf och väggar af marmorarter i olika färger, lagda i rutor och rundlar samt hvita marmorpelare med förgyllda kapitäl. »Se, det är elegant och smakfullt!» sade min ryss. Vi följdes åt tre aftnar å rad på stadens dramatiska teater, San Agostino, anseende spektaklet vara en billig, 5 timmars språklektion. Det kostade i franc och 5 sous, för hvilket pris man satt på förnämsta platsen, en rad rottingstolar framför orkestern. Vi kände oss båda två högst smickrade och sjelfbelåtna öfver den lätthet, hvarmed vi förstod hvad som sades. Första qvällen gafs »Memorie del Diavolo», öfversättning från Scribe; andra qvällen »Monte Christo». Men se, så kom tredje qvällen en italiensk originalpjes, och der satt vi flata och begrep ingenting! Det är tänkvärdt nog, att öfversättning skall vara så mycket lättare att förstå. En annan désillusion i Genua bestods oss af »le Donne di Genova», som skulle vara så vackra. Jag såg, Gud straffe mig, icke tre — två såg jag — vackra ansigten! Qvinnorna af folket bär ett slags mantilla, »Mezzaro» kallad, af hvitt flor, men den var ej i den gratiösa spanska formen, utan liknade ett slags smal långschal, fästad på hufvudet.

Med min ryss gjorde jag utflykter. En dag tog vi hästar, ett särskildt slag små sådana, som man håller i beredskap i en gränd, der vägen bär af uppåt de berg, hvaraf staden omgifves. Deruppe längs deras kammar ses Genuas be-

ryktade fästningsverk. Hvarje bergspets bär ett fäste, och mellan dessa löper en sammanhängande mur. Tittar man ned öfver denna, så har man bråddjup och tvänne vida floddalar — dugtiga, naturliga fästningsgrafvar! Bortom dessa reser sig, men utom allt skotthåll, snöiga, präktigt amfiteatraliskt öfver hvarandra uppstigande alpkedjor. Tapper var Massena, men så hade han också en bra fästning att försvara! — En annan utflygt var till Villa Pallavicini. Villan sjelf är ej något särdeles; men parken var det mest fulländade i sitt slag, man kunde se: ett riktigt trädmöte. Alla verldsdelar hade sändt representanter; södern dock mest, hvilket gjorde, att det hela såg sommargrönt ut. En konstgjord stalaktitgrotta, byggd af verkliga, ditförda stalaktitblock, var så naturlig, att naturen sjelf blifvit lurad och hade, troende den sitt eget verk, mellan det ditförda materialet, öfverallt bildat nya stalaktiter. Tjusande, små, snöhvita marmortempel i de svartgröna myrtenlundarne; skålmaktiga, vandraren öfverstänkande, dolda vattensprång; dammar, gondoler, öar med dolda löfsalar och beqväma hviloplatser; kaskader, källor, blommor, med ett ord, hela *ramen* till söderns sinne- och njutnings-lif. Men lifvet sjelft det saknades! Pallavicini grälar i senaten i Turin. Politiken med brinnande svärd har jagat honom ur paradiset.

Alltjemt i sällskap med min ryss, gick jag, den 15 Februari på eftermiddagen, ombord på en ångbåt till Livorno och Civita Vecchia. Utfärden ur Genuas hamn med hela panoramat rosigt i solnedgången var härlig. Snart blef det mörkt. Likt ett åskmoln tecknade sig Elba vid horisonten mot den stjernglänsande himlen. Havvet var lugnt som en insjö; de större stjernorna, glänsande som små månar, kastade långa ljusstrimmor öfver vattnet, och kring skeppet lekte fosforiska gnistor. Natten var ljum, mycket varmare än dagarne varit i Genua, der vi visserligen hade vackert, soligt väder hela tiden, men dock emellanåt genom blåsten kallt.

På morgonen den 16:e fann vi oss vid uppvaknandet vara i Livornos hamn. I Livorno är ej mycket att se: en temligen liflig handelsstad med en vacker vattenledning. Vattnet var så klart i bassinen, att man läste inskriften på bottnen på 20 fots djup. Kl. 11 satte vi oss på jernvägen till Pisa, en $\frac{3}{4}$ timmas väg öfver ett öfversvämmadt lågland.

Fonden var dock präktig. Modenas och Pisas bergskedja, med sina snöiga toppar klart tindrande i solskenet öfver skyarna och dunsterna, som dolde deras fötter och lägre sluttningar. Man kom att tänka på gudarnes boningar på molnen, de Olympiska Pelion och Ossa. — Pisa är en äkta gammaldags stad. Genom densamma flyter Arno, och gamla, backiga broar förde öfver floden. Det var annars en vällust att åka på dessa gator af breda, flata stenar, på hvilka vagnen rullade tyst och lätt. Jag såg två karlar med lätthet draga en stor diligens till vagnmakaren. Rännstenen var i midten — ingen dum idé, när gatans smalhet förbjuder trottoirer, ty det är väl bättre, att hästarne blöter sina skor än att fotgängarne gör det? — På gränsen af staden ligger en arkitekturgrupp: Lutande tornet, Dômen, Baptisteriet och Campo Santo. Tornet, som är rundt, består af 7 eller 8 våningar; de sista innanför de andra, såsom en halfutdragen kikare. Lutningen är rätt betydlig, och man känner den högst obehagligt, när man stiger upp i tornet genom vindeltrappan; emellanåt vill man springa och emellanåt tar det alldeles emot; det är en känsla, som om man klättrade uppåt masten af ett fartyg, som slingrade i sjögång; man tycker slutligen riktigt, att det rör sig. — Den mörka marmordômen är härlig. Den ser mera kristen ut än någon annan kyrka jag hittills sett i Italien. Det inre är allvarligt: hvit och svart marmor och pelarne af ärlig gråsten. Altartaflan, oerhördt stor, af mosaik, gjord på 1400-talet med Vår Herre i svart på guldgrund. — Baptisteriet är en särskild, fristående ofantlig dôm. I dess midt står ett stort döpelsekar, i hvilket sedan urminnes tid alla stadens barn blifvit döpta. — Campo Santo är en aflång, smal kyrkogård, omgifven af yttermurar. På inre sidan löper en pelarrad parallelt med muren. Från murkanten hvilar ned på pelarraden ett gammalt, blytäcktt cedertak, hvarigenom bildas en täckt, bred gång. Väggen är prydd med gamla frescomålningar, och längs efter densamma ses marmorgrafmonumenter från alla tidsåldrar, ända från Greklands och Roms till Thorvaldsen. Sjelfva jorden i den obetäckta inre fyrkanten, der jordandet sker, är hemtat från Palestina — deraf namnet »Campo Santo».

På eftermiddagen åter ombord på vårt ångskepp, nådde vi, under en om möjligt ännu lugnare natt än den

förra, Civita Vecchia kl. 4 på morgonen. Innan vi hunnit visiteras, viseras och erkeprejas, hade dock klockan blifvit 12. Man hade då redan kunnat vara i Rom. Ändtligen blef oss tillåtet instiga i ett slags små diligenser. Ej mindre än tjugufem sådana, hvardera med sex plätser, afreste på en gång, en riktig karavan. Sålunda frigjordes vi från Civita, en stad, som visst ingen, som varit der, har något emot, att man sätter i Litanian. Vägen följde flera timmar hafstrandens genom ett tydligen fruktbart, men endast bitvis, och liksom händelsevis, här och der af åkerbruk upprispadt land. Öfverallt der så skett, stod den härligaste brodd. Resten af landet var lemnad åt hjordar af hästar, oxar och åsnor, kringdrifna af campagnoler till häst, klädda i lans och långhåriga fårskinnsbyxor. Folket tycker det är beqvämare leka ofärdiga eller tullbetjenter och preja resande i städerna än att odla sin rika jord. Sedermera kom man ut på den äkta, ödsligt vackra campagnans bugtiga betesslätt; men man fick ej länge betrakta densamma, ty qvällen kom hastigt, redan mellan kl. 5 och 6 eftermiddagen, och höljde allt i ett påfligt mörker. Kl. 8 på aftonen rullade vi in genom Roms port.

Jag tog in på Hotel Minerva, vid Piazza Minerva, nära Pantheon och ej långt från Corso, och fick der ett rätt trefligt rum. Morgonen derpå, så snart jag hunnit komma litet i ordning, gaf jag mig genast ut att ströfvä på vinst och förlust. Sedan jag gått tillräckligt länge för att ej längre veta hvar jag var, träffade jag en lång, rak gata, temligen smal. Från alla fönster hängde dukar, och alla människor tycktes strömma dit. Kan detta vara Corso? tänkte jag. En gatknut gaf mig ett läsligt, jakande svar. I detsamma träffade jag G... och S... De skulle just taga en vagn på Piazza Colonna. Jag steg upp i densamma i deras sällskap. Kusken köpte oss en half klädkorg »confetti» samt fyllde vagnens botten med bajocco-buketter. Några dyrare, vackra gömdes för ömmare tillfällen. Med fötterna på sätena placerade vi oss på den nedslagna kuren och kuskbockskanten, W...g kom till, och i raskt traf bar det af in på Corso. Inom en minut hade jag fått mina ögon fulla af confetti, gifvit igen, blifvit huggen af ett träsvärd, kastat två buketter och fått tre tillbaka, och var hvit som en mjölnare. Kom i mörkret till

Rom — såg ingenting — gick in på ett hotel, likt alla andra — sof — gick ut — passerade ett par slingriga gator och små torg — och 10 minuter efter sedan mina ögon första gången såg Rom, var jag hals öfver hufvud och upp öfver örona i Carnevalens vildaste hvimmel! Vagnarna passerade hvarandra i två mötande, oändliga rader, Corso upp och Corso ned, ifrån Piazza del Popolo upp till och något förbi Piazza Colonna. Under tiden fördes ett envist krig med buketter och confetti emellan de mötande vagnarne samt med balkongerna på nedra botten och en trappa upp. Från de högre upp utspringande balkongerna föll dessutom ett temligen jemnt duggregn af confetti, utom när man af trängseln nödgades stanna och råkade för sina synders skull befinna sig under någon *engelsk* balkong; då blef det skyfall. Med den grundlighet, som utmärker denna nation, nöjde man sig nemligen der ingalunda med att kasta med händerna, utan nedvräkte hela korgar på en gång. Emellertid är det något öfvergifvet i denna yrsel, detta skrik och skratt, detta krig med blommor, confect och confetti mellan vagnar och vagnar, fönster och vagnar, fönster och fönster, och de springande harleqvins och pulcinella's, ett krig af alla och mot alla, ett bellum omnium inter omnes på lek, tusentals gamla förståndiga menniskor, som på en gång blifvit barn igen, handterande och låtande handtera sig på alla galna sätt, utan att man ser en enda som tager raljeriet illa. Jag tänkte på »röfvere och fasttagare» och »leka häst» och »nappas» och mera sådant vid de stora värlekarne i Upsala i mina pojkar och har ej haft så barnsligt roligt sen dess — ej heller sedan dess så förstört mina kläder.

Kl. $\frac{1}{2}$ 5 skjutes två kanonskott. Då är åkningen slut för dagen, och alla vagnar måste skyndsamligen svänga in på närmaste tvärgata. Sedan rider en stark patrull af påfliga dragoner i starkaste galopp längs Corso för att rensa gatan. Folket samlar sig tätt packadt på trottoirerna. Nu hörs ett infernaliskt skrik. En flock hundar kommer springande och jagas, tokiga af förskräckelse, hela Corso utför under skrik och handklappning af det på gatans sidor stående folket. Ännu en kavalleripatrull; gatan är temligen klarerad. Nu kommer i vildaste sken 9 à 10 lösa hästar, behängda med taggar och slamrande bleckbitar. Det är den s. k. kapplöpningen, hvilken slutar hvarje dags fest. Man släpper hä-

starne vid Piazza del Popolo och stannar dem vid Colonna. Den först ankommande får ett pris.

Under de följande dagarne var jag dels åter i vagn, dels till fots, dels äfven en gång på balkong. Sedan den första pojaktiga leklusten hunnit gå öfver såg jag de följande dagarne bättre. Och, i sanning, här var mycket att se. En sådan samling skönheter möter man kanske aldrig. Romarinnan är verkligen, jag säger ej så *tjusande*, men *slående* vacker. Små fint krökta näsor, stolta pannor, fina och något långa halsar, samt lifsmärta men stolta figurer — allt detta bildar en typ, hvilken jag förut ej sett maken till. I synnerhet kan romarinnan verkligen vara bländande vacker, när hon är i national Albanodrägt, med rödt lif och kjol samt hvitt förkläde och bröststycke, håret bart, med en ofantlig silfver- eller briljanterad pil genom flätan. Jag såg en afton på Teatro Apollo tre systrar i en loge, alla i Albanodräkten. Det var verkligen grannt, att se dem med sina präktiga armar i en egendomligt vårdslös och dock stolt hållning, stödjande sig mot logekanten och blickande kring sig, med en uppsyn som kände de sig vara drottningar alla tre.

Den sista Carnevalsdagen, sedan hästloppet på vanligt sätt försiggått, började den bekanta Mocoli-festen. Vagnar och menniskor strömmade in på Corso igen, och liksom genom ett trollslag tände sig mångtusende små ljus i vagnar och fönster — öfverallt! Det glimmade och gnistrade ända upp ifrån Capitolium och ned till Piazza del Popolo. Derefter börjades leken (annat kan man väl ej kalla detta uppträde?) med utsläckandet af hvarandras ljus. Det var ett väsen! Jag hade i synnerhet att göra med en liten förtjusande söt engelska, som retade mig med sitt ljus från en balkong och trotsade mig att släcka *flamman*, men det lyckades dock slutligen efter stor förstöring af blommor och konfekt. Engelskan var bra; men det är dock en olycka, att mer än hälften, tror jag, af alla deltagare i Carnevalen är — utlänningar. Detta har bland andra drifvit confetti-bruket till *missbruk*. På slaget en qvart till åtta ringdes till aftonbön. På en gång släcktes alla ljus; alla dessa otaliga och olika rop tystnade tvärt; man hörde blott det dofva bullret af bortrullande vagnar, det nyss så strålande Corso höljdes i mörker — och Carnevalen var slut!

LIV. SIDSEL.

»Bliv saadan ved,» sagde Skolemester, idet han nikkede bifaldende med sit graae Hoved og slog mig venskabeligt paa Skuldren med Pegefingren, »bliv bare saadan ved, Sidsel. Vent lidt, det kunde dog være, jeg havde et Æble.»

Med det store røde Æble, der som Flidsbelønning havde dobbelt Værd, i Lommen løb jeg syngende hjem. Tre Gange i et Aar havde vor gamle Lærer sagt sit: »Bliv saadan ved,» til mig, og hvergang havde det ansporet min Flid til det Yderste. Jeg var saa let, saa lykkelig. Alt var saa fornøieligt. Dagen iforveien havde vi faaet Brev fra Broder Erik, der var paa sin første Søreise. Han havde det rigtig godt, skrev han, kunde nu klattre heelt op i Masten, som den Bedste; vi skulde blot see hvor stor han var, selv Moder vilde ikke kunne kjende ham.

Der laae det lille Huus med Møstaget; de smaa Ruder blinkede og skinnede i den nedgaaende Sol, som var der Ild i dem. Hvor jeg seer det for mig med de to hvide Skorstenene og de to røde Døre paa Midten! Tilhøre, hvor Vinduerne vare saa dunkle og fnuggede, boede Maren Vævers; tilvenstre var mit Hjem. En blomstrende Gyldenlak, en Geranium, en Krusemynte og et rødmosset, lokket Barneansigt tittede ud derfra.

»Moer, der er Sidsel!» det lød som et Glædeskrig; et Øieblik efter rokkede en lille Toaars hen imod mig med udbredte Arme.

Fra den aabne Dør trængte en deilig stegt Duft ud; jeg mærkede ret, hvor sulten jeg var, da den slog mig imøde. Moder stod ved Skorstenen og stegte Flæsk; hun saae op og nikkede venligt hen til mig. Det var en middelhøi Kone med et blidt og kjönt Ansigt; der var noget Sagtmodigt og Stilfærdigt i hendes hele Væsen, en underlig Fred, selv i den iifærdigste Skynding. Man følte sig saa tryk hos hende; hun forstod saa godt at jævne og stille tilfreds, tage Bekymringerne fra Andre og lægge dem hen, eller selv bære dem i Taalmodighed.

Moder saae saa net og takkelig ud ved sin Gjerning. Den lille Hue sluttede fast om det blanke Haar; det store tærnede Bomuldsforklæde var skinnende reent, Kjolen heel og ordentlig med pæne Lapper og Stopninger.

»Aa, jeg er saa sulten! giv mig en Kartoffel, Moer, en rigtig stor een.»

Med Ane Grøthe paa Skjødets sad jeg paa Dörtrinet, pillede den kæmpestore Kartoffel og skar den i smaabitte Stykker paa en Leertallerken. Jeg pustede, og Vinden tog i Røgen og førte den bort, medens Barnet greb efter den indbydende Ret og brændte de smaa Fingre. Hvor jeg husker alle disse Ubetydeligheder, som vare de skeete igaar, og hvor jeg seer det Hele: Solens sidste Straaler, der spillede saa smukt mellem Granstammerne i det lille Anlæg ligeoverfor os, Katten, der sad sammenkrøben paa det røde Led, beredt til Spring, med sit aarvaagne Øie stivt fæstet paa Offret, en stakkels lille Fugl. »Nei, dengang skal du narres, Mis,» jeg foer op og jog den bort.

Blot Fader snart vilde komme, idag varede det ogsaa saa længe.

Fader var Veimand og kom først hjem henad Aften; derfor spiste vi saa seent. »Vi spise med de Store,» sagde han leende. Men var det ikke ham der kom, langt, langt borte? jo, jeg kunde skjelne det blanke Skilt paa Hatten.

»Nu kan Du godt rette an, Moer, jeg kan see ham.» Flasket blev sat tilside og Saltet rørt i Vandgrøden. Det varede dog temmelig længe, før han kom, og det var ikke med de sædvanlige raske Skridt, nei, det lød tungt og slæbende. Moder og jeg mærkede det Begge og saae forskrækkede paa hinanden.

»Godaften, Jens, der er da ikke Noget iveien?» spurgte hun tövende.

Han satte Værktøiet fra sig og tog Plads; derpaa brød det pludselig ud:

»Gud naade Jer arme Stakler, det er mit Øie!» Han döiede Hovedet ned paa Armen, der laae paa Bordet, og stönnede.

»Aa, Faer, det maa Du ikke, mauskee er det ikke saaslemt, som Du troer. Var det en Steen?»

»Ja.»

»Herregud i Himlen ogsaa! — Löb, Sidsel, det Bedste Du kan til Doctoren, löb, Barn.»

Forfærdet og tortumlet flöi jeg bort som en Piil. Folk i Landsbyen raabte til mig, men jeg rystede blot paa Hovedet og styrtede videre. Først udenfor Laagen til Doctorens lille Landsted standsede jeg. Alle Viuderne vare oplyste;

muntre Stemmer blandede med Klirren af Glas lød ud til mig.

»Du maa vente lidt, Du,» sagde Stuepigen, »de ere endnu ved Bordet. Det er et Afskedsgilde for Generalkrigscommisaires; de have solgt Elleborg, veed Du vel, og reise nu til Kjöbenhavn. Nei, jeg tør virkelig ikke forstyrre Doctoren, men Du skal ikke være bange, for de ere ved Krandskagen, og saa varer det aldrig længe.»

Men for mig varede det længe, det var som en heel Evighed. Endelig bleve Stolene skudte tilbage; lidt efter aabnedes Døren til Entreen, og to Damer kom tilsyne. Den ene var Værtinden, den anden Generalkrigscommisaires unge Kone. Jeg blev ganske lettet, da jeg saae hende; hun var altid saa venlig og god imod mig, kaldte mig tidt ind i sin Have, gav mig Frugt og Blomster og viste mig Billedböger. Idet hun gik forbi, streifede hendes sorte Silkekjole mig; hun saae ned og standsede.

»Men er det ikke min egen lille Pige? Jo vist er det Sidsel. — See, Fru Lund, ligner hun ikke vor tabte Julie?»

»Julie var smukkere,» indvendte Fru Lund, »men der er unegtetelig Noget ved Munden og Øinene, som minder.»

»Ja, i høi Grad. — Du er saa bleg, Du Lille, og seer saa daarlig ud, er Du syg?»

Medens jeg fortalte den sørgelige Tildragelse, saae hun opmærksomt paa mig med sine store, mørke Øine. Hvor bedrøvet jeg var, slog deres Udtryk mig dog, det var ikke deeltagende, snarere tankefuldt, som overveiede hun.

»Hvor mange Sødskende ere I?»

»Tre.»

»Og Din Fader er Veiarbeider?» Hun klappede min Kind og saae underlig tilfredsstillet ud.

Doctoren kom nu i sin tykke Overfrakke; han eftersaae et Etui med Instrumenter, puttede det i Lommen og satte Hatten paa.

»Saadan er en Læges Liv,» sagde han, idet han hævede Skuldrene.

»Bliv nu ikke for længe borte, lille Lund.»

»Ikke længere end høist nödvendigt, det kan Du være vis paa. Og maa jeg saa paa det Indstændigste frabede mig kold Caffé.»

Han loe muntert.

O, hvor han brød sig lidt om os, og han kjendte os jo dog! Trinene vare saa rolige og regelmæssige, det ene accurat som det andet.

»Naa, naa, Du Smaa, styrt ikke saaledes afsted, jeg skulde dog vel med. Hvad er det ogsaa for en Maneer,» tilføjede han skjemtende, »at boe saa langt fra alle andre skikkelige Mennesker. — Ah, der er Huset endelig; Taagen er saa tyk, at man ikke kan see tre Skridt for sig.»

Moder holdt Lampen, medens Doctoren undersøgte Øiet.

»En stor Splint,» sagde han, »det lader til, at den er trængt ordentlig ind, men vi skulde dog nok faae den ud igjen. Hvem kan holde Hovedet? Tør De, lille Moer?»

»O, ja, med Guds Hjælp skal jeg staae ganske rolig og holde fast.»

Moder var dødbleg, men saae dog fattet, næsten stærk ud, idet hun lagde Faders Hoved op til sit Bryst.

»Men Börnene maae først afveien,» befalede Lægen.

»Det er ogsaa sandt. Jo, Sidsel, det kan ikke være andet, Du maa passe paa den Lille. Stakkels lille Lam græder allerede, fordi Moder har glemt hende med Maden. Her er lidt Grød og Mælk i en Skaal, bliv saa inde hos Maren til jeg kalder.»

Det var en skrækkelig Time! Luften var saa kvalm og indespærret i Marens lille Stue, Tællepraasen osede, Maren stoppede Strømper og fortalte, medens hun rystede paa Hovedet og vendte det Hvide i Øiet ud paa en ulykkespaaende Maade, den ene Historie rædsommere end den anden om lignende Uheld. Snart var det gaaet til Hjernen, og Forstanden havde taget Skade, snart var Synet gaaet tabt, snart var det endt med Døden. I Begyndelsen græd lille Søster, men da hun var bleven mæt og havde faaet en Vindepind og en gammel Tragt at lege med loe, hun, og det var næsten endnu værre. Thrine — Marens tolvaars Datter — sad med Lærebogen foran sig, men Øret var hele Tiden vendt mod vor Leilighed, som lyttede hun. Hvor det piinte mig! Hørte hun Noget? Hvad mon hun hørte? O, hvorlænge skulde det ogsaa vare!

Omsider kaldte Moder; den blotte Lyd af hendes Stemme havde noget Beroligende.

»Det Værste er nu overstaaet,» sagde hun, »men I maae være meget stille.»

Fader laae bleg og forbundet i Sengen; han saae saa for-
andret ud, saa underlig fremmed. En Tid laae han uden at
røre sig, derpaa sukkede han tungt og dybt.

»Er det nu slemt igjen, Faer?»

Moder böiede sig over ham.

»Aa, nei, det er ikke Det.»

»Det har jo seet sort ud for os, ogsaa för, har det ikke?»

En miströstig Rysten paa Hovedet var det eneste Svar.
Moder klappede kjærtligt hans Haand:

»Vorherre slipper ikke, naar vi bare selv holde fast.»

»Ja, saadan er nu Du, Moer, Du kan,» löd det forknytt,
men sagtmodigt. »Jeg er dog glad,» sagde han lidt efter,
»at vi har til Huusleien.»

»Og saa de Trediver i Sparekassen.»

»Dine Trediver!»

»Ja, Gud skee Tak for de Penge. Dengang Ane Grethe
var födt, og jeg laae syg og næsten droges med Döden,
tænkte jeg de skulde være til at faae mig i Jorden för, og
saa gjorde Herren mig dog saa rask igjen.»

»Aa, ja, dengang, det var forskrækkeligt, det var endnu
værre; een Nat især. Du laae, som var der ikke Liv i Dig, og jeg
saae paa den usle Orm i Vuggen og de andre Stakler, og
saa syntes jeg det var bedst, om Vorherre vilde gjemme os
Alle; jeg duede til Ingenting af bar Sorg. Det var to Aar
siden, just nys; jeg har ikke tænkt paa det længe; naar man
har det godt, gaaer man og glemmer.»

Fader trak Veiret lettet, Tanken paa de overstaaede
Lidelser havde noget Tröstende.

»Nu maa Du spise en lille Bid, Jens, aa jo, prøv paa
det, for min Skyld.»

Fader nød en Mundfuld Flæsk og drak lidt Øl.

»Skamme sig, store Pige,» sagde han kjærtligt til mig,
»sikken et Ansigt vi sætter op. See paa Moer, hun har
riktignok ett anderledes Mod.»

Næste Dag erklærede Lægen, at Tilstanden var over
Forventning; en Smule Taalmodighed, saa kunde Fader
komme op.

Moder blev længe borte, efter at have fulgt Doctoren ud.
Til sidst opsögte jeg hende i Kjökkenet; hun stod ved Skor-
stenen og græd bitterligt.

»Aa, Moer, hvad sagde han? Saa er det dog værre.»

»Vist ikke nei, det er kun mig, der er en Tosse; nu er det ogsaa ovre, gaa ind, Barn.»

»Hvad sagde han?» spurgte jeg igjen.

»At der ingen Fare var; igaar havde han frygtet Alt, men nu skulde Fader nok komme sig. Men Øiet — Øiet mister han jo. Aa Herregud, han havde saadanne velsignede Øine, saa saa lige med dem, saa lyst og ærligt. — Tys, tys, Barn, vi tør jo ikke klage; man burde jo takke, at der er Fremgang. Gaa Du nu ind, saa kommer jeg strax.»

Et Øieblik efter kom hun ogsaa og satte sig stille ved Sengen med sin Strikkestrømpe; der var et fortrøstningsfuldt Udtryk i det kjærlige Ansigt.

Fader kastede sig urolig frem og tilbage:

»Saadan en Herre har godt ved at tale om Taalmodighed; for en anden En, der kjender mindre til Lediggang, falder den sværere. Bare jeg kunde bestille Lidt, find paa Noget, Moer. — Det Barn græder da ogsaa ud for et, er du syg, Ane Grethe? — Hör, Sidsel, hæng Noget for Vinduet; Maren Vævers Ansigt stod lige paa Ruden. Jeg sagde för, at hun ikke maatte komme ind, og saa vil Kjællingen alligevel vide, hvordan jeg seer ud. Er det Et Klokken slaaer? Ikke mere, og jeg troede snart vi havde Aften.»

Henad Mörkningen bankede det paa Dören, og Skolelæreren traadte ind.

»Godaften, Godaften,» sagde han med en usædvanlig höitidelig Mine, »det var jo en sørgelig Historie, hvordan staaer det egentlig til?»

»Aa jo, det gaaer dog saa nogenlunde; det var kjönt af Jer at see til mig. Smerten kan jeg nok bære nu, det er værre med Tankerne.»

»Begribeligt; det er ingen Spög for en Familiefader, Gud hjælpe os! Jeg kommer ellers med uventede Tidender till Jer, Godtfolk, ja det angaaer da egentlig vor Sidsel.»

»Sidsel!»

»Netop Sidsel. Fruen paa Elleborg har længe havt et godt Øie til Pigen, vide I jo nok, og da hun nu hörte om denne Jammer, saa, saa tænkte hun, det var bedst for alle Parter, om hun tog hende til sig. Ganske som eget Barn, sagde Fruen udtrykkelig, og jeg mener det er et godt Tilbud.»

Der blev en lille Pause; Fader brød den: »Vel er det et godt Tilbud, men for den arme Moder er det to Sorger, istedet for een.»

»Marie er en brav Kone, jeg har jo kjendt hende fra hun ikke var større end den Mindste der; hun vil saamænd ikke staae sit Barns Lykke iveien.»

»Aa Gud nei, men det kom saadan bag paa mig.»

»Vist gjorde det, men I vil snart besinde Jer. Hvad er det egentlig, om en tre, fire Aar skulde Pigebarnet jo dog ud for at tjene. Hun har et godt Hoved, den Smaa, og er den netteste og flinkeste af alle mine Piger; jeg har tidt tænkt, og ogsaa sagt, at hun passede til at komme høiere, og her vil ikke blive sparet paa hende, det er sikkert nok.»

»Det er jo gode Folk?» spurgte Moder forknytt.

»Om det er! Rigtig hæderlige, agtbare, anseete Folk.»

»Det har jeg ogsaa altid hørt. Ak Gud, hvor jeg dog har havt ondt af den unge Frue, naar jeg mödte hende i den prægtige Vogn, med den sorte Kjole og det stakkels forgrædte Ansigt. Hver Formiddag kjørte hun til Kirkegaarden og altid havde hun Blomster paa Skjødets til Graven. Naar jeg saa paa mine velsignede Börn, tænkte jeg, at hun i al sin Herlighed var fattig mod mig, og saa vil Vorherre vel nu, at jeg skal dele med hende. Aa, Sidsel dog, der er jo Ingen, som vil tvinge Dig!»

»Tvinge, bevares nei, kom hen til mig og lad os tales ved; vi ere jo gamle Venner, vi To.»

Han trak mig ud i Kjøkkenet og begyndte saa sine Overtalelser. Den gamle Mand kjendte Barnehjertet nøie og fandt med sikker Haand de Strenge, der gave mest Gjengklang. O, hvor han trængte haardt ind, nu skulde det kendes, om min Kjærlighed til Moder var ægte, om jeg kunde offere Noget for hendes Skyld. Fremtiden viste han i straalende Perspektiv; engang skulde jeg vende tilbage riig og lykkelig, og blive en Velgjörerinde for min Familie.

»Vidste jeg ikke nok, at hun var et godt Barn, der lod sig tale tilrette. — Hör nu blot Et, Jens Eriksen: naar Fru Svane forpligter sig til at beholde Sidsel, maa I jo ogsaa forpligte Jer til ikke at forlange hende tilbage, ikke sandt, det er en Selvfølge.» Han standsede et Øieblik, pudsede sin Næse, og begyndte saa igjen med lidt Anstrengelse: »Det er, som jeg sagde för, en rigtig hæderlig, velstaaende Fa-

milie, og da Fruen hørte om Jer Ulykke, gav hun mig 100 Daler til Jer.»

Fader rettede sig op i Sengen og saae stivt paa Skolelæreren med sit ene Øie.

»Hører det om Pengene, og det, at vi ikke tør forlange hende tilbage, sammen? Naa, I svarer ikke,» han slog haardt mod Sengekanten med den knyttede Haand, »fy, skam Jer, Skolemester, at ville gaae et saadant Ærinde og lokke en fattig Mand til at sælge sit Barn!»

»Sælge, Gud frie og bevare os, hvem taler om at sælge? Men jeg vil ikke gaae irecte med Jer; Sygdom og Smerter kunne nok gjøre en Mand bitter og ophidset; her er jo kun Tale om at afstaae.»

»Det er bedst at kalde enhver Ting ved sit rette Navn; ikke en Skilling vil jeg have af de Syndepenge. Jeg overlader dem mit Barn for hendes egen Skyld, men er hun ikke fornøiet, maa hun komme tilbage, hvad Dag det skal være, og vi ville dele vor sidste Skorpe med hende.»

»Naa, naa, som I vil, skjøndt det er uklogt; Meningen var god. Saa er det altsaa afgjort.»

»I Guds Navn, ja,» Moder lagde sin Haand paa mit Hoved; derpaa spurgte hun sagte: »Naar mon jeg saa kan faae Fruen itale? Der er jo nu grumme Meget at sige hende.»

»Det kan ikke lade sig gjøre, bedste Ven, Herskabet reiser allerede iaften til Kjöbstaden. Fruen sagde, at hun vilde holde udenfor Skolen og faae Beskeed. Helst havde hun taget Barnet med, men det meente jeg nok kunde ikke nytte, og saa tillod hun, at Sidsel maatte følge efter med Tøiet imorgentidlig.»

»Saa snart?»

»Jo för det bliver overstaaet, jo bedre, naar det dog skal skee,» meente Fader.

»Naa saa Farvel, og tag ikke det som en Ulykke, der i sig selv er en stor Lykke, Mange vilde takke for paa deres Knæ.»

Skolemester gik halv fornærmet ud.

»Der er Noget i det,» Faders Tone var mere oprömt, »og vi ville ikke gjøre hverandre Afskeden for tung, vel? Det er jo rigtignok noget Snak, han siger, at vi ogsaa mistede hende, naar hun kom ud at tjene, for det gjorde vi da ikke paa den Maade; saa bleve Fader og Moder dog

de Bedste alligevel. Nu veed man nok, hvordan det gaaer. Fruen er en rigtig stolt Dame, og hun vil trække Barnet fra os.»

»Det har ingen Nöd, hun er for stor, vi ere voxede altfor godt sammen. Havde det været den Lille, men Sidsel kan vi ikke saadan miste. — Aa Gud, jeg havde dog saa gjerne talt med Fruen; nu faaer jeg vel sætte mine Tanker sammen, saa godt jeg kan, og skrive et Par Ord, men først vil jeg dog see efter Töiet og stryge det röde Forklæde; hun skulde dog komme lidt ordenlig og pæn. Hvor det var rart, at vi fik Skoene forsaalede; naar jeg nu kanter dem op, ere de som nye.»

Medens Moder aabnede Dragkisten, listede jeg ud af Stuen og derpaa ud af Huset. Det susede for mit Øre og løb rundt i mit Hoved. O Gud, skulde jeg virkelig herfra. Imorges havde jeg været saa bedrövet over Fader, men hvad var det mod dette? Skolemester sagde, at det vilde være en Lettelse for dem at miste mig, vilde det virkelig, var jeg saa stor en Byrde, som han meente? Jeg kunde ikke rigtig troe det. Moder havde nu tændt Lys; det skinnede saa kaldende, saa tröstende ud til mig. Hvornaar skulde jeg see Lys derinde igjen? Hvordan vilde jeg være tilmode imorgenaften? Jeg lænede mig op til Rækværket om den gamle Brönd og hulkede. Hvem skulde nu hente Vand til Moder, hvem skulde løbe i Byen for hende, hvem skulde gaae det lange Stykke Vei med Frokosten og den varme Caffé paa Flasken til Fader, hvem skulde passe lille Söster, naar Moder sad saa flittig og spandt?

Den kolde, klamme Efteraarstaage laae tæt og tung over Egnen; det isnede heelt igjennem mig. Dersom jeg nu blev syg og döde? Aa, det var nok ikke saa vel!

»Godaften, Sidsel, maa jeg komme til,» det var Thrine med sin tomme Spand, »er det sandt, at Du skal til Kjöbenhavn og være fiin Fröken,» spurgte hun nysgjerrigt, »gid det var mig!»

»Ja, gid!»

Da jeg kom ind, syede Moder smukke röde Baand i min Kyse; hun havde lige sprættet dem af sin Kirkehue. Ane Grethe løb mig jublende imöde, hvor havde jeg dog været? Nu skulde jeg rigtig lege med hende. Og saa skoede vi Hest, rede til Mülle og roede til Fiskeskjær lige til Aftens-

maden kom. Fader laae stille og saae paa os. Siden klædte jeg hende af; hun tog mig om Halsen, loe og sprang, og vilde næsten ikke iseng, saa glad var hun; endelig sang jeg hende dog isövn.

»Du er saa taus, Moer.»

»Der er dog Nok, jeg vilde have sagt og burde sige; det Barn er saa ungt at sende fra sig, men Vorherre giver vel Kraft, og hun kommer jo i gode Hænder. — Først og sidst vil jeg bede Dig være sanddru, oprigtig og sanddru, Sidsel; har du forseet Dig, saa fordölg det ikke, selv om du skal döie aldrig det. Du har et fast Sind, Barn, og det kan føre baade til Ondt og Godt; böi Dig for Vorherre, saa fører det kun til Godt.»

Hvor det var en underlig Aften, og hvor det var underligt at ligge i Sengen og vide det var sidste Nat. Jeg kyssede lille Søster mange Gange og græd mig saa isövn. Engang vaagnede jeg forskrækket; hvor var jeg? o, Gud skee Lov, det var jo endnu Hjemmet! Moder sad ved det røde Bord med en Avis foran sig og et Stykke Papiir paa Avisen; hun støttede Hovedet paa den venstre Hand og tænkte efter; af og til listede en Taare sig nedad Kinden; hun törrede den bort med Snippen af Forklædet, dyppede saa Pennen i Blækflasken og skrev videre. Det kostede hende endeel Besvær kunde man see, hun standsede tidt, læste igjennem og overveiede.

Hvor hun dog saae god og kjærlig ud, og hvor der var en Fred over hende og over den lille Stue. Fadersov trygt; det gamle Bornholmeruhr dikkede lydeligt; Rökken kastede en underlig lang Skygge henad Væggen; Lyset faldt lige paa de smaa Billeder med de skrigende Farver over Dragkisten: Ruth samlende Ax og Hamborgs Brand. Alt saae paa engang saa fremmed og dog saa bekjendt og hjemligt ud. Naar skulde jeg ligge saaledes igjen, naar, naar?»

Moder vækkede mig tidligt næste Morgen; Söndags-töiet laae paa en Stol ved Sengen.

»Jeg har pakket en Smule Linned ind i en Bylt til Dig,» sagde hun, »Fader meente rigtignok, det var til ingen Nytte, men jeg synes dog ikke Du skulde komme ganske tomhændet. Og saa er her et Brev; Du maa bede Fruen læse det med Godhed og Overbærenhed; hun kan nok tænke, hvordan jeg var tilmode, da jeg skrev det. — Drik nu Din

Caffe, Barn, nei, væk ikke den Lille, lad hende sove, saa længe hun kan.»

Jeg lagde Skolemesters store Æble ved Siden af Ane Grethe; det vilde nok kunne trøste hende.

»Kom her hen, Sidsel,» Fader trykkede mig tæt op til sig, »vær en brav, god Pige og glem aldrig Din Moder.»

»Glem aldrig Vorherre; i hans Bön mödes vi Morgen og Aften, hver eneste Dag; ikke sandt, Sidsel, det ville vi aldrig forsømme. Herregud, der er Vognen nok allerede?»

Moder gik ud for at see, om det var den; et Øieblik efter kom hun tilbage med et fiirdobbelt, langhaaret Shawl paa Armen.

»Kudsken gav mig dette fra Fruen; den Lille skulde rigtig pakkes ind i det, havde hun selv sagt. See, hvor kjærligt hun har tænkt paa Barnet, Jens. Saadan et deiligt Shawl; Du skal saamænd ikke fryse, Sidsel. — Kys nu Din Fader; vi tör ikke opholde Manden længere. Her er Tøiet og Brevet, pas godt paa det. — Saa Farvel da i Herrens velsignede Navn!»

Moder löftede mig op paa Kudskesædet i den store Vogn, der var ganske belæst med Kasser og Kofferter, og blev saa staaende udenfor Dören skyggende for Øinene med Haanden. Jeg vendte mig heelt om, for at see hende saa længe som muligt. Aa, nu dreiede Veien, et sidste Glimt af hende, det lille Huus, Brönden, Haven med Kaalstokkene, og Alt var forbi. Eensomheden faldt blytung over mig; der sad jeg med Bylten og Brevet, og det var virkelig blevet Alvor.

Efter tre, fire Timers Kjørsel rullede vi ind i Kjöbstaden; jeg havde kun været der een Gang för, og det var den Dag vi fulgte Erik ombord. Da vare vi ogsaa Alle saa bedrövede, og det var dog gaaet ham godt alligevel. Mon de vilde blive lige saa glade hjemme, naar der kom Brev fra mig, som vi pleiede at blive over hams Breve? O, hvor jeg skulde skrive tidt! Tanken vendte hele Tiden tilbage til Hjemmet; jeg frygtede egentlig ikke de nye Forhold, det Tunge laae kun i Adskillelsen. Da vi holdt udenfor Hostellet blev jeg dog lidt beklemt og underlig tilmode; Fru

Svanes pyntelige Kammerjomfru kom strax löbende ud til Vognen.

»Naa, der er den lille Pige! lad mig hjælpe Dig ned.» Hun trak Shawlet saa tæt om mig, at det skjulte min Person fra Hoved til Fod; det var næsten ikke muligt at gaae, saa fast holdt hun.

»Denne Vei, et Par Skridt, saa ere vi der.» Hun aabnede en Dör og skjöd mig ind; det stramme Tag lösnedes pludselig.

Det var et stort smukt Soveværelse; den unge Frue stod foran Speilet og ordnede sin Dragt.

»Gud skee Lov, er Barnet der!» hun vendte sig og saae kjærligt paa mig. »Bleg og forkommet af den kolde Tour, lille Stakkel. Alting er jo i orden, Kruse? et varmt Bad vil gjöre hende rigtig godt, skynd Dem blot med hende, jeg hjælper mig selv. — Men hvad har Du der for en Pakke?»

»Aa, det er bare lidt Töi, Moder meente.»

»Töi! hvor naragtigt, hvor overflödigt; det kan Du ikke bruge her, Barn.» Den smukke Mund fortrak sig til en Grimace; mit lille Udstyr var hende formelig modbydeligt.

Dersom hun dog blot vilde see det efter, hvor ordentligt og pænt hvert Stykke var. Mit Hjerte begyndte at svulme, og det var med usikker Stemme jeg sagde:

»Og saa er her et Brev, fordi Moder ikke kunde faae Fruen itale, men De maa bære over, sagde hun.»

»Godt,» hun rakte sin fine hvide Haand ud efter Brevet, men betænkte sig. »Læg det paa Bordet, lille Ven, siden skal jeg læse det.»

Igjen det samme Udtryk, kun forhöiet. O, hvor turde hun see saaledes paa Moders Brev? Det var jo nok lidt guult, og Blækket var löbet igjennem et Par Steder, hvor Taarerne vare faldne, men alligevel! Jeg kunde ikke taale denne Mine, som om hun frygtede al Berörelse; det var slemt nok med Töiet, men dette var værre!

Medens Kruse hjalp mig, skildrede hun, med levende Farver, hvor lykkelig jeg var; Alt, hvad jeg pegede paa, kunde jeg faae; der var ikke det, som var for godt til mig nu. Og saa kastede hun mit eget Töi, ja selv Kysen med de røde Baand, ganske foragteligt hen i en Krog og iförte mig lutter nye prægtige Klæder. Jeg stod ganske

taus og stille og lod mig pynte som en Dukke, men indvendig gjærede og kogte det; jeg var paa engang raadvild, forvirret og harmfuld.

Fru Svane saae bevæget og forgrædt ud, da jeg kom ind.

Saa havde hun dog maaskee læst Moders Brev; nei, det var faldet ned fra Bordet og laae uaabnet og uændset paa en Stol.

»Min lille Pige, min egen lille Pige,» hun tog mig i sine Arme og kyssede mig inderligt, »nu er jeg Din Moder, og Du er min Datter, vi ville Begge glemme Fortiden og være Alt for hinanden.»

Jeg svarede ikke, men inde i Sjælen lød det høit og lydeligt: Aldrig glemme Fortiden, Ingen kan være for mig, hvad Moder er.

»Kom herind, Barn, her er lidt Chocolate og Hvedebrød til Dig; Du maa nu være ene et Øieblik.» Hun førte mig ind i et lille Cabinet, nikkede mildt og gik.

Idet Døren til det andet Værelse blev aabnet, saae jeg Generalkrigscommisairen og en anden Herre ved et opdækket Frokostbord. Den Fremmede var en lille, mørk, mager Mand med skarpe, speidende Øine, en fuldkommen Mod-sætning til den svære, graahaarede, indolente Generalkrigscommisair. Fra Cabinetet, hvor jeg sad, førte en aabenstaaende Dør ind til et langt smalt Værelse, der igjen, ved en Døraabning med Portierer for, var forbundet med Spisestuen; jeg kunde høre hvert Ord, der blev talt.

»Hvad kostede Dit nye Legetøi saa, Caroline?»

»Hvor kan Du tale saa letsindigt om Noget, der ligger mig i den Grad paa Hjerte.»

»Om Forladelse, min Bedste, jeg spurgte jo kun i al Beskedenhed.

»Det er netop Ulykken,» lød nu en klar spids Stemme, »efter hvad Cousine har fortalt mig, vilde Familien Intet modtage, en Uegennyttighed, der pleier at falde lidt dyr i Tiden, ha, ha, ha. Pigebarnet er idethele for stort, finder jeg, hun seer mig ud til at være en ti, elleve Aar, og det er altfor gammel.»

»Hun var ogsaa for stor,» svarede min Pleiemoder, »dersom vi ikke reiste, men nu, da ethvert personligt Samqvem med Hjemmet ophører, haaber jeg det kan gaae. Jeg vil

naturligviis ogsaa, saa vidt muligt, indskrænke den skriftlige Forbindelse. Egentlig gjælder det kun om at holde igjen i Førstningen; senere, naar Barnet har faaet Smag paa det nye Liv, gaar Alt af sig selv.»

»Det glæder mig, at Cousine tager Sagen fra denne Side; blot De nu vil vise Character og itide modstaae Kjæledæggens Bønner. Et Raad endnu: forsyn hende ikke med Penge; ved Hjælp af dem vilde den lille Gavtyv altid finde Midler til at spille under Dække med Forældrene.»

Jeg hørte ikke Mere, min Sindsbevægelse var altfor stor.

Hvor syndigt, hvor skjændigt, at tale saaledes om os! Kaste Skygge paa mine Forældre, der vare saa hæderlige og skikkelige; det vidste hvert Barn i Landsbyen. Og Fader, der netop havde afslaaet deres Penge, og saa troede de dog saa slet om os; men jeg vilde heller aldrig faae Smag for det nye Liv, saalidt som jeg vilde glemme det gamle, aldrig aldrig! Jeg törrede de brændende Taarer bort og skjulte Naget saa godt jeg kunde, paa Bunden af Hjertet; der laae det og gnavede i lange Aaringer.

Lidt efter kom min Pleiemoder og førte mig ind til sin Mand.

Han fæstede de blaaagraae Øine alvorligt paa mig.

»Hvad hedder Du?»

»Cecilie,» svarede hun hurtigt og med Eftertryk. Saa maatte jeg ikke engang beholde mit eget Navn!

»Godt, opfør Dig saaledes, Cecilie, at vi aldrig skulle fortryde, hvad vi have gjort.» Han saae ud, som mistvivlede han i høi Grad om dette Ønskes Opfyldelse. Den mørke Herre münstrede mig skarpt, men stiltiende.

»Jeg kan ingen synderlig Liighed see med Julie,» sagde Generalkrigscommisairen til ham.

Noget, der glæder mig; jeg havde, halvt om halvt, frygtet, at Barnet skulde gaae om som et lille Spøgelse og bestandig holde de sørgelige Erindringer vedlige.»

Min Pleiemoder trykkede mig op til sig og kyssede min Pande; hun frygtede vist, at den kolde Modtagelse havde gjort mig ondt. Jeg var dog, trods al hendes Ømhed, meest vred paa hende.

Samme Aften toge vi med Dampskib til Kjöbenhavn, og flyttede saa næste Morgen ind i mine Pleiforældres smukke nye Gaard ved Volden; første Sal var lige bleven inrettet

til deres Modtagelse. O, hvor Livet her var grændseløs forskjelligt fra Alt hvad jeg kjendte: de prægtige, høie Sale, de overflødige Maaltider, det talrige Tjenerskab. Jeg betragtede dog alle disse Herligheder som Snarer, der vilde drage mig til sig, og væbnede min Sjæl imod dem med en forunderlig Haardnakkethed. Den barnlige Sorgløshed var som bortblæst; stille og alvorlig gik jeg om, rugende over Længsel og Hjemvee. Morgen og Aften bad jeg mit Fadervor, men det var mere en Hilsen sendt til Moder, end en Bøn til Vorherre.

Hvorledes havde de det nu hjemme? Var det værre eller bedre med Fader? Bede om Tilladelse til at skrive var mig umuligt; hvad skulde jeg dog gribe til? Endelig besluttede jeg, uden videre, at begynde paa et Brev i min Pleiemoders Nærværelse.

»Hvad gjør Du, Cecilie, til hvem skriver Du?»

»Til dem hjemme.» Jeg kunde næsten ikke tale, saa stærkt slog mig Hjerte; mon hun vilde forbyde det?

»Hvorfor har Du ikke talt derom för? Naa, det kan nu være det Samme. Jeg har ikke Noget imod, at du fortæller, hvorledes Du har det, men derved maa det ogsaa blive. Jeg kan ikke tillade, at Du skriver, uden en meget sjelden Gang. Det er for Din egen Skyld, Barn; naar Du bliver stor, vil Du kunne forstaae mine Grunde. Ellers vil jeg jo saa gjerne glæde Dig og siger nödigt nei, men her maa jeg.» Hun rakte mig Convolut og Frimærke. »Du skal ingen Tvang palægge Dig, Cecilie, jeg vil ikke læse Brevet.»

Ingen Tvang! som om jeg kunde skrive til Moder, at hun blev ringeagtet, at Alt blev opbudt, for at bringe mig til at glemme Hjemmet og hende. »Du maatte saamænd gjerne læse hvert eneste Ord,» tænkte jeg, »gid Du vilde, saa kunde Du da see, hvor höit jeg elsker min egen Moder.»

Da jeg först blev lidt vant til det nye Liv, mærkede jeg, at Dagene igrunden gik roligt og regelmæssigt. Min Pleiemoder, der, siden sin lille Piges Död, havde tabt Smaagen for det selskabelige Liv, var næsten altid hjemme, og vi vare bestandig sammen.

Hun lærte mig selv at spille og synge, bivaanede mine övrige Læretimer, og gik Lectierne igjennem for mig med störste Taalmodighed; jeg stod jo saa langt tilbage i Alt.

Generalkrigscommisarien tog sig aldeles ikke af min Opdragelse; vi saae idethele kun lidt til ham; han havde sine egne Beskjæftigelser og sine egne Venner. Der var ikke synderlig Sympathi mellem ham og hans unge Kone; egentlig ansaae han hende for et elskværdigt, men forkjælet Barn — han var tredive Aar ældre — som man maatte bære over med og föie, men med hvem man ikke kunde have alvorlige Interesser tilfælles. Jeg troer hun fölte dette med Smerte, men uden at kunne forandre Forholdet.

Undertiden besøgte en Söster af min Pleiefader os, en stolt Dame med et barskt Væsen. Hun havde fra Begyndelsen af et ondt Öie til mig, og spaaede strax at de vilde fortryde.

»Det er et uhyggeligt Barn,» hörte jeg hende hviske, »hun seer accurat ud som en lille Sammensvoren; tag Dig iagt for hende, Caroline. Uheldigt er det ogsaa med den jydsk Dialect, hvordan skal Du faae den pillet ud?»

»Aa, den fortager sig nok; det er allerede meget bedre; Cecilie har egentlig saadan en söd lille Stemme. Jeg retter ikke meget paa hende; man kan saa let fremkalde Affectation; med Tiden gaae alle saadanne Smaating af sig selv.»

Julen nærmede sig nu med stærke Skridt, men der kom intet Brev. Dag for Dag blev jeg mere bekymret; det var ikke til at holde ud, jeg maatte skrive igjen. Saa satte jeg mig da til det en Aften.

»Hvad gjør Du, Cecilie?»

»Jeg har ikke faaet Svar, nu maa jeg spørge om Grunden.»

»Har Du glemt, hvad jeg sagde Dig? Det var ikke Ord talte i Luften. Jeg er ugjerne streng, men det kan ikke være Andet, Du maa lære Lydighed.»

Hun tog Brevet fra mig og kastede det i Ilden. Jeg gjorde ingen Modstand, men Opsætsighedsaanden i mit Indre voxede, og Klöften imellem os udvidedes.

Jeg vilde skrive alligevel, uden at de vidste det; ingen Magt skulde hindre mig deri! »Fordölg Intet,» havde Moder rigtignok sagt, »vær sanddru og oprigtig,» men her kunde jeg ikke, aa Gud nei, jeg kunde ikke; de tvang mig jo selv til at gaae Omveie. Saa skrev jeg da i Smug et lille Brev til Moder, men hvordan skulde jeg faae det afsted? Det laae mange Dage i Lommen. Endelig en Morgen mödte jeg Postbudet paa Trappen; min Pleiemoder var allerede i Porten

og saae mig ikke; jeg vovede at give ham Brevet. At det fra det rige Huus gik til det fattige uden Frimærke hvilede tungt paa mig.

Sex Skilling var ikke lidt for dem hjemme; paa Eriks Breve stod altid saadan et stort understreget Betalt. Naar kunde de nu faae Brevet, og naar kunde Svaret naae mig? Jeg regnede Dag og Time ud, men der kom intet Brev; Uge gik efter Uge, Maaned efter Maaned, ikke et Ord. Forholdt de mig mine Breve, var det muligt?

En Formiddag i Marts kom min Pleiefader ind til os; han holdt et Papiir i Haanden og saae alvorligere ud, end han pleiede.

»Jeg har faaet en Efterretning, som angaaer Dig, Cecilie. Du er jo en fornuftig Pige, der ikke vil sørge over, hvad der ikke kan ændres; Brevet er fra gamle Hansen, Skolelæreren i Elleby.»

Det sortnede for mine Øine:

»Moder, Moder!»

»Tys, tys, det angaaer ikke hende; det er Din Fader, Barn. Han var jo svag efter den Ulykke med Benet, eller hvad det var, saa man kan egentlig ikke kalde det en Sorg. Den gamle Mand skriver ogsaa:

»Jens Eriksen var kun halvt Menneske, siden den Historie med Øiet, og Døden var ham som en Befrielse; en heftig Typhusfeber rev ham bort uden store Lidelser. For Enken er det naturligviis en Trøst at vide sit ene Barn forsørget, hun vil nu lettere.»

Jeg rejste mig op og styrtede ud.

Enken! aa min stakkels Moder, Enken! — Fader var jo hos Vorherre, og han var lykkelig, og han var mig nærmere end för, og han vidste hvordan hans lille Pige havde det; aa hvor han vist havde ondt af hende! men det med Brevet vidste han ogsaa nu, og det var ikke rigtigt; Papiret havde jeg faaet til at tegne paa; det var ikke ærligt at tage det, men hvad skulde jeg gjøre!

»Lille Cecilie,» min Pleiemoder gik kjærligt hen til mig, »grød dog ikke saa heftigt, Du kan ikke taale det.»

»Aa, lad mig være alene, — blot lidt endnu, blot et Øieblik.»

Jeg grød rigtig ud; i den sidste Tid havde jeg samlet paa saamange Taarer.

En halv Time før Spisetid kom Kruse med min Dragt.
 »Den røde Kjole kan jeg ikke bære, Kruse, min Fader er død, jeg skal sørge.»

Hun standsede og saae spørgende og tvivlraadig paa mig.

»De maa trække sorte Baand i det hvide Liv, istedet for de røde, og saa give mig den graae Nederdeel,» sagde jeg bestemt.

Da jeg kom ind til Bordet, gik det gennem min Pleiemoder, men hun gjorde ingen Invending. Jeg følte en indre Tilfredsstillelse, en hemmelig Triumph midt i min Sorg. Om Aftenen gav hun mig selv Lov til at skrive hjem; en Ugestid efter fik jeg Svar, kun et Par Ord, men kjærlige og trøstende. Fader var død saa velsignet, skrev Moder, gaaet lige ind til Vorherre, det var hun vis paa. Der skulde vi Alle møde ham engang, med den naadige Frelzers Hjælp.

Havde Moder virkelig ikke skrevet før? o, jo vist havde hun; Brevene vare holdte tilbage med Villie! men det havde de ingen Ret til, og gjorde de det alligevel, var det ingen Synd, om jeg skrev uden deres Vidende.

Hvor hiin Tid dog staaer mørk og glædestom for min Tanke; jeg var saa underlig indesluttet, næsten forstokket. Ligealdrende Börn brød jeg mig ikke om, de forstode ikke mig, og jeg ikke dem. Næsten hver Dag skrev jeg en Hjerteudgydelse til Moder paa Tavlen; den blev strax slettet ud, men lettede mig dog. Af og til, med lange Mellemrum, smuglede jeg ogsaa et virkeligt Brev bort, men det tyngede paa Samvittigheden, trods Alt, hvad jeg anførte til mit Forsvar.

»O, hvem der dog var stor og sin egen.»

Min Pleiemoder var altid kjærlig, og vilde gjerne glæde mig paa enhver tænkelig Maade, men vi kom ikke hinanden nærmere; jeg væbnede mig formelig mod hendes Æmhed. Det var trolöst at holde af En, der foragtede Moder, tænkte jeg. Med Undervisningen gik det ret godt fremad; jeg anstrengte mig af al Ævne, idet jeg havde en uklar Forestilling om, at Kundskab kunde føre til Selvstændighed og Selvstændighed til Gjenforening.

Og Aarene gik, Somrene tilbragte vi paa Strandveien, Vintrene i Byen. Jeg skjød rask iveiret, blev høi og slank, de korte Kjoler maatte ombyttes med lange.

»Kom hen til mig, Cecilie!» bad min Pleiemoder en Aften i Mørkningen, da jeg sad ved Fortepianoet og sang en lille Vuggevisse. Hun omfavnede mig heftigt, men slap mig idetsamme. »Pligtskyldigst,» sagde hun bittert, »altid pligtskyldigst. Det var, som hørte jeg Hjertet bæve i din Sang, men nu er det borte igjen. Naar jeg tænker paa den lille Pige med de klare Øine, der saae saa tillidsfuld op til mig i Haven paa Elleborg, fristes jeg til at spørge, om det virkelig er Dig; de Øine seer jeg aldrig mere. — Undertiden er det for mig, som kastede jeg min Kjærlighed ud for Vindene.»

»Naa, saa Du kan dog selv see Feil hos hende,» bemærkede min Pleiefader tørt. Han sad i Lændestolen med indbunden Fod, havde Podagra og var gnaven. »Andre tør derimod ikke sige et Ord om Kjæledæggen. Hvad mig angaaer, da har Barnet i ingen Henseender skuffet, men i alle overgaaet mine Forventninger. Hun er stille, flittig og lydig, hvad vil man mere. Dertil har hun en paaskjønnelsesværdig Egenskab, der altid er sjelden, og dobbelt sjelden i Samfundets laveste Classer: hun er uegennyttig. Det slog mig ved en bestemt Leilighed; siden har jeg iagttaget hende nøie og seet, at det er noget Gjennemgaaende. At Cecilie ikke kjender forskruet Følsomhed, er ogsaa en Anbefaling i mine Tanker.»

»Naturligviis; hvad jeg sagde før var taabeligt, man bør tie med Sligt, men der er Øieblikke, hvor man ikke godt kan.»

Hun reiste sig og gik hurtigt ud. Jeg vilde følge, men min Pleiefader holdt mig tilbage.

»Bliv her, Du Smaa, det gaaer bedst over af sig selv.»

Lidt efter kom hun ogsaa ind igjen med sit sædvanlige rolige, tungsindige Ansigt. (Forts.)

J.

Forf. til en ung Piges Historie.

LV. NYTT PÅ VÅR BOKHYLLA.

A. SKRIFTER RÖRANDE RELIGIÖSA OCH SOCIALA FRÅGOR. M. M.

Familjen, föreläsningar af *Paul Janet*, öfvers. från 6:te uppl. Stockholm 1868. Pris 2 rdr.

Den kristelige Skoles Opgave, af *Joh. Möller*, Præst og Skoleinspektör i Odense. Kjøbenhavn 1868.

Guds Himmel eller **Odödlighet, återseende och evig kärlek**, efter 7:de uppl. af *Les horizons célestes* af Mad. de Gasparin, öfversatt af Ida Dieterich. Upsala 1868.

Stat, kirke og skole, af Fr. Bajer. Kjöbenhavn 1868.

Mr Janets föreläsningar öfver familjen äro hvad fransmännen kalla *une belle œuvre*, som vi gerna skulle vilja anbefalla till våra läsarinnor, yngre så väl som äldre. Men huru hoppas att qvinnan — denna stackars underordnade varelse, på hvilken förf:n sjelf ej vågar ställa några högre anspråk, än att hon må kunna läsa fru de Sévigné utan att gäspa och afhöra en tragedi utan att somna — huru hoppas att hon skall kunna hålla sig vaken under läsningen af en utörlig och tant soit peu moralfilosofisk afhandling? Och om hon verkligen vågade underkasta sig ett sådant prof, skulle ej förf:n i och med detsamma anklaga henne att vilja »lägga i dagen större själsbegåfning än som kommit på hennes lott». Dock, det är sant! Ehuru förf:n icke begär af oss några grundliga kunskaper, samt afråder oss från att döma öfver upphöjda ämnen, så fordrar han dock af oss »en allmän håg att begripa och beundra» och har således indirekt tillåtit oss att försöka begripa och, åtminstone i tysthet, beundra, till och med sådana upphöjda föremål som — honom sjelf. Härmed åtnöja vi oss ock för denna gången, i hopp att framdeles få återkomma till den snillrike, ehuru i vårt tycke ytlige fransmannen, för att sammanställa honom och hans åsigtter med en dansk författare, som behandlat ett närbeslägtadt ämne på ett mindre lysande, men långt mera djupgående sätt; vi mena Joh. Møller och hans förträffliga skrift om *den kristelige Skoles Opgave*. En klar blick för samhällets skador och ett ärligt sökande efter medlen till deras botande äro för de båda förf:ne gemensamma. Den franske söker i *familjen*, den danske i *skolan* folkens frälsning och den nödiga motvigten mot inflytandet af tidens onda andar: tvifvelsjukan och materialismen. Ehuru de således ytterst sträfva till samma mål, använda de båda förf:ne dock i arbetet därför de mest olika medel och erbjuda i följd deraf lärorika jemförelsepunkter. Janets arbete, nyligen öfversatt på svenska och af vår tidningspress måhända alltför ensidigt lofordadt, har troligen redan banat sig väg till de flesta af våra svenska läsare. Icke så Møllers, hvilket dock i vår tanke är egnadt att göra ett långt djupare intryck och hvilket vi därför på det varmaste anbefalla till alla, som hafva någon del i det uppväxande slägtets utbildning, således främst till föräldrar och lärare.

Men tidens onda andar rikta sitt upplösande och förskämmande inflytande ej blott mot den timliga tillvaron, utan äfven mot den eviga, hotande oss med skiljsmessa der vi trodde på återseende, med död och förintelse der vi i stöd af gudomliga löften, hoppades på ett allt rikare, allt outtömligare lif. Häremot hafva åter tidens *goda* andar, de troende så väl som de forskande, upprest sig och börjat en strid på lif och död. Bland troskämparne finna vi i främsta ledet en qvinna, madame de Gasparin, brinnande af helig nitälskan för sanningen. I sitt berömda arbete »Les hori-

zons célestes», öfversatt på nästan alla europeiska språk, och nu äfven på vårt, ger hon den vackraste undervisning i konsten att sörja, på samma gång hon ständigt visar hän till en tid och ett rum der ingen gråt skall vara mer. »Vi äro fremmande för hvarandra,» säger förf:n till sin läsare, »men vi hafva dock ett gemensamt: hvem har ej gråtit? hvem har ej tröstlös knäböjt vid en bädd der en älskad varelse hvilat, mållös och med brusten blick? Och hvem har ej der känt sig bestormad af lifvets och dödens brännande frågor? — —

»Välan, jag vill försöka att besvara dessa frågor och betaga dessa tårar deras bitterhet. — — Hvem jag är? Det har ingen vigt. Jag har älskat, jag älskar än; jag har lidit och ännu är tårarnes mått icke fullt. Jag känner den spökuppfyllda natt, som sänker sig ned öfver sörjande själar — sjelfförebårlserna — ångsten — tviflen — knotet — förslappningen, värre än döden — jag har smakat allt. Jag vet hvad fåfånga tröstegrunder vill säga, jag vet hvad det är att söka länge och lidelsefullt i natten, och slutligen öfvergjutas af ljus och lycksalighet — att törsta och i ordets källa släcka sin törst. — — Misstron mig dock ej. Jag är ingen dogmatiker; jag vill ej lära er något. Låten mig blott få taga er hand och tillsammans med er uppsöka de hädångångne. — — Jag vet hvar de äro, våra älskade. Jag har sett dem. Det är ingen dröm, ingen underbar syn, endast Guds goda löften. Se der hvad jag har att bjuda er. Å min sida *intet*. Å Guds *allt: lif, återseende och evig kärlek.*»

Vi behöfva ej tillägga något mera för att göra Mad. de Gasparins bok välkommen för alla, som veta hvad det vill säga att sörja.

Öfversättningen vittnar om en öm och omsorgsfull hand — kanske en af dessa, »ännu darrande och fuktiga af förgäfves aftorkade tårar», som den ädla förf:n vill sluta i sin, för att draga den sörjande med sig, icke bort från hennes sorg, men genom den in i den eviga glädjen.

Ett bidrag till lösningen af en annan bland tidens många brännande frågor ger oss hr Fr. Bajer i en liten skrift (aftryckt ur dansk Kirketidende) under titeln: »*Hvilket forhold imellem Stat, Kirke og Skole fremmer bedst sand frihed, tro og oplysning i folket?*» Utgående från antagandet att *kyrkan skall vara statskroppens själ* och *skolan dess ande* söker förf:n visa att stat, kyrka och skola icke kunna hafva sins emellan stridiga uppgifter, då de syfta till ett och samma mål: förverkligandet af Guds afsigter; att de derföre böra begränsas hvar inom sitt område, men icke skiljas; att krafterna böra enas, men arbetet delas; att i denna fördelning *handlingen tillkommer staten, ordet kyrkan* och *tanken skolan*; att alla tre äro till för folkets skull, men folkets för Guds, såsom redskapet för Hans vilja; samt slutligen att hvarje medlem af folket har sin andel i arbetet på de trenne samhällskrafternas utveckling, »ty,» säger förf:n, »idet folket bygger sin egen stat, skole og kirke, bygger folket sig selv og det vorder hvad skalden synger: »ett förbund, som endast drömdes än:

»Ej spelt af politiken mellan trälar

Som sammanflåta sina bojor blott,

Men fäst af vettet mellan fria själar,
Som samfäldt verka för allt sannt och godt.»

Vi hafva härmed blott antydt grunddragen af den innehållsrika skriften, öfvertygade att det är nog för att locka läsaren att sjelf göra en närmare bekantskap med densamma.

B. FOLKSKRIFTER.

Folkeläsning. (Kæmpeviser og Folkesange, Folkelivsbilleder, Smaastykker m. m.) Ved Udvalget for Folkeoplysningens Fremme. Kjøbenhavn 1868.

Folkevennen. Et Tidsskrift udgivet af Selskabet for Folkeoplysningen. Kristiania 1867—68.

Vid genomläsandet af dessa förträffliga samlingar af folkskrifter känner sig en svensk läsare antastad af två dödssynder på en gång: å ena sidan afunden, å den andra — tjufaktigheten. För vår del ha vi dukat under för den sistnämnda, i det vi utan försyn tillägnat oss frukterna af brödrafolkens förträffliga arbeten. Hvad de danska kämpavisorna beträffar, ha vi gjort det så mycket mera obesväradt som vi under läsningen ej blott igenkänt innehållet såsom samfäld nordisk egendom, men ofta rent af glömt bort, att de voro skrifna på ett annat mål än vårt eget; så mycken likhet eger det danska medeltidsspråket med den nuvarande svenskan. »Hver gang vi sejler et stykke tilbage på sprægstrømmen,» säger också en af våra danska vänner, »møder vi gamle ord som er våre egne, skønt vi har vant os til at se på dem som fremmede. — Kunde vi sejle tilbage lige til kilden vilde vi se at det i grunden er et og samme spræg, der i en mængde brydninger skrives og tales i hele Norden.»

Valet af visorna är gjordt med stor urskiljning och de bifogade förspråken belysa på ett förträffligt sätt innehållets ofta dunkla eller gömda mening. Den danska Folkeläsningen innehåller för öfrigt dels smärre berättelser, dels historiska skildringar, och dels andra uppsatser af allmännyttigt och bildande innehåll. Bland berättelserna äro »*Rasmus och Ingeborg*», »*Jens Lyngkrog*», »*Hosekræmmeren*», samt sagan om »*Hreder Tosse*», hvar i sitt slag förträffliga. Äfven från grannfolken meddelas ett och annat framstående drag: så en beskrifning på de norska fiskerierna, en ypperlig skildring af Eilert Sundt och hans folkliga verksamhet m. m. Svenskarne åter äro på ett förträffligt sätt representerade af en öfversättning af Almqvists »*Grimstakamas Nybyggare*». Af stor betydelse är skildringen af sønderjydernas kamp för modersmålet.

Motsvarande denna danskarnes Folkeläsning hafva norrmanen sin tidskrift *Folkevennen*, hvilken redan i sjutton år, efter en ganska vidtomfattande plan och under ledning af utmärkta män, på ett förträffligt sätt verkat för sin uppgift. Den sista årgången är utgifven af H. Lassen, bekant äfven bland oss för sin fängslande skildring af Wergelands ungdom, och innehåller flere förträffliga lefnadsskildringar, (bland annat af lappmissionären v. Westen samt Savonarola), en återblick på Norge 1867, en redogörelse för de nya statsförhållandena i Tyskland, åtskilliga naturhistoriska och praktiskt vetenskapliga uppsatser m. m. Såsom tillägghäften till den egent-

liga tidskriften, hafva derjemte, alltsedan 8:de årgången, utgifvits större och mindre skrifter, beräknade i första rummet att lära folket känna sig sjelft. Så t. ex. Norges Historie af Prof. Keyser; Norge i 1814 af A. Faye; Egedes Dagbog, Eilert Sundts skrifter om Dödligheten, om Giftermålsförhållandena, och om Husfliten i Norge, samt »Sange og Rim for det Norske Folk», samlade dels af Ole Vig, dels af H. Lassen, och innehållande ett rikt urval af de yppersta norska och danska diktares verk, bland hvilka till och med en och annan svensk sång, såsom Kolargossen af Geijer, Sommarnatten af Runeberg m. fl. blifvit inrymda *på svenska*.

I en länge påtänkt öfersigt af den nordiska folklitteraturen i dess helhet hoppas vi få återkomma till en närmare redogörelse för så väl den norske Folkevænnen som den danske Folkelæsningsen och särskildt för det sätt, på hvilket den senare sprides, af hvilket allt vi kunde ha så mycket att lära för vår egen, ännu i portlidret fastsittande »Läsning för folket». Under tiden anbefalla vi de här nämnda arbetena på det varmaste till alla vänner af en sund och uppfriskande läsning och särskildt till våra svenska hemkretsar, såsom det bästa medel att införa ungdomen i den rikhaltiga dansk-norska litteraturen. Priset för båda samlingarne är synnerligen billigt och nedsättes ytterligare då flere årgångar eller delar köpas.

C. SKRIFTER FÖR BARN OCH UNGDOM.

Fosterländsk läsning för barn och ungdom, utg. af Artur Hazelius, 1:sta samlingen. Stockholm 1868.

Året, teckningar ur barndomslifvet samlade och utgifna af Tekla Knös. Stockholm 1868.

Historier från Gorillalandet, berättelser för ungdom, af Paul du Chaillu, öfvers. från engelskan. Stockholm 1868.

Till Sverges unga döttrar. Stockholm 1868.

Reformationens qvinnor, öfvers. Stockholm 1868.

»Jag mins den ljufva tiden, jag mins den som i går», då ingen julafton ansågs rätt fullständig, som ej medförde ett nytt häfte af »Svenskt Pantheon», eller en af de efterlängtade »kalendrarne» med någon af prinsarnes porträtt på första bladet, efterföljdt af »De små Ribbingarnes halshuggning», eller »Kristina Gyllenstjerna i fängelset», »Gustafs flykt från Ornäs», eller några andra bilder ur den fosterländska häfden, hvarefter kom en hel samling förtjusande visor, fabler m. m. af Kellgren, Lenngren, Vitalis, Geijer, Runeberg m. fl. Sedan den tiden ha vi knappast sett någon barnbok af så äkta svenskt skrot och korn, som den nyligen af Artur Hazelius utgifna, kallad: *Fosterländsk läsning för barn och ungdom*. Den har ock redan blifvit så utförligt anmäld och enhälligt lofordad af pressen, att vi egentligen blott behöfde instämma i detta allmänna omdöme. Vi kunna dock ej undgå att å hemmens vägnar tacka utgifvaren för den vackra julgåfvan och på samma gång uttala vår glädje öfver den fosterländska anda, som icke blott ledt urvalet af det rika innehållet, men äf-

ven renat språket och sammanbundit de spridda styckena till ett helt af äkta svenskt tycke.

Att döma efter hvad vi sett har den praktiga boken redan hitat vägen till de svenska hemmen, kanske äfven till de finska. Der så icke är fallet kunna vi ej nog varmt förorda den, likasom vi äfven anbefalla den såsom en god inledning till den svenska litteraturen för frändefolkens ungdom, hvilken i den äfven torde återfinna mången gammal samfäld bekant; så t. ex. Tors- och Njälssagorna till gåtorna, ordspråken och en del af folksägnera.

En annan julgåfva af ovanligt värde har Tekla Knös bjudit de små, under benämningen »*Året*». För vår del äro vi öfvertygade om, att icke blott barn, utan äfven fullvuxna, skola finna nöje och vederqvickelse uti dessa varma och lifliga, till hjertat gående skildringar ur naturen och barnaverlden. Utgifvaren har med skicklig hand och saun takt vetat undvika både det känslolösa punket och det torra moralpredikandet, klippor, på hvilka så många andra, som skriva för barn, strandat. Den anda af kärlek till Gud och allt lefvande, som genomgår hela arbetet, är oss en borgen, att vi med full trygghet kunna öfverlemna det i barnens händer, och otvifvelaktigt är, att det på dem skall utöfva ett djupt och varaktigt inflytande.

Berättelserna, omvexlande i bunden och obunden form, åskådliggöras genom vackra bilder, i hvilkas smakfulla och poetiska anordning man lätt igenkänner en kvinnas fina blick för det sköna i naturen och lifvet. Bilden räcker sålunda handen åt texten, för att i läsarens själ inpräglade de gifna lärdomarne.

Att utpeka någon viss berättelse framför de andra är alltid vanskligt, då valet ändock ytterst beror af den individuella uppfattningen. Bland de i obunden form torde dock »*Striden på isen*», »*Fyren*» samt »*Norrlandsflickan*» få anses såsom de yppersta; af de i bunden form åter den lilla visan om *Snäckan*, hvilken i sig gömmer samlingens äkta perla.

Sedan vi förklarar utg. vår stora tacksamhet för den julglädje, hon med det vackra arbetet skänkt både små och stora, bedja vi att få påpeka de många osvenska och för barn obegripliga uttrycken (såsom *precis*, *skulptur*, *charmant* m. m.), samt de ofta oriktigt använda skiljetecknen, såsom felaktigheter, för hvilka det kommande *Året* bör förskona sina unga läsare.

Paul du Chaillus »*Historier från Gorillalandet*» är en bok full af underbara och spännande res- och jagtäfventyr, som gör stor lycka hos ungdomen och ej heller är utan sin nytta såsom meddelande åtskilligt både i ord och bild om de naturföremål som den resande påträffar. Så ha vi t. ex. hört en liten gosse göra sina jemförelser mellan afbildningarne i boken och de djur han sett uppstoppade i museum.

»*Till Sveriges unga döttrar*» har en moder gifvit några ömma och förståndiga råd, vittnande om varmt hjerta, fin känsla och godt omdöme, hvilka det är oss ett nöje att förorda såsom en god

ledning för den mellan barnets omedvetenhet och kvinnans gryende pligtkänsla tvekande unga flickan.

»*Reformationens qvinnor*» är titeln på en bok, innehållande icke mindre än 15 biografier öfver qvinnor, som utmärkt sig genom sann gudsfuktan, nit och försakelse af sig sjelfva för Guds skull. Hvilken protestant kan annat än glädjas och af innersta hjerta tacka Gud för de föredömen, som gifvits åt verlden i en Catharina v. Boras, en Olympia Moratas eller en Johanna d'Albrets personlighet? Qvinnor, sådana som dessa, skola i alla tider framstå såsom mönster för sitt kön. Den enkla, berättande stilen tyckes göra boken särdeles lämplig för ungdom.

D. BILDERVERK.

40 Tegningar, af *Fritz Jürgensen*, andet Oplag. Kjöbenhavn 1867. Pris 2 Rbdlr.

24 efterladte Tegninger, af *Fritz Jürgensen*. Kjöbenhavn. 1868. Pris 1 Rbdlr 24 sk.

Fritz Jürgensen är ett namn, som af mången sättes om ej i jemnhöjd så dock på samma linie med den berömda Hogarths, och med vår egen Bellman. Likasom den förre i komiska bilder gisslat afvigsidan af det engelska samfundslifvet, så har Jürgensen med träffande humor tecknat skuggsidorna af kjöbenhavnslifvet. Och likasom Bellman under skenbar vårdslöshet dock så harmoniskt sammansmält *ord* och *melodi*, så har Jürgensen sammanbundit *bild* och *ord* till ett helt, af på en gång bestraffande och löjeväckande art.

Jürgensens teckningar föreligga oss i tvenne samlingar, den ena utgörande andra upplagan af de utaf honom sjelf utgifna bilderna; den andra innehållande hans efterlemnade teckningar och utgifven först 1868. I båda gisslas på ett ypperligt sätt tidens dårskaper: verldslighet, njutningslystnad, högmod, ödslande med tiden och gnideri på penningen, det falska skenet, hvarhelst det uppträder, kort sagdt det ruttna i alla förhållanden och inom alla klasser, uppblandadt blott här och der med en uppfriskande fläkt af den sunda, ärliga och godmodiga folknaturen, som dock ej eus i den mest förderfvade stadsluft låter sig helt och hållet undertryckas. De mest framstående af bilderna i den senare samlingen äro maskeraduppträderna, — den djupsinniga toilettfrågan angående »den blå atlaskvesten» — »gudsmannen» vid spelbordet, samt Herr Flaumanns förtjusning öfver hvad »han kunde have svaret» om ej, som vi här säga, hans »présence d'esprit kommit först dagen efteråt». Ypperlig är äfven skolpojken, som förblandar Cesarernas stad med »det vestindiske *Rom*» han så ofta hemtat från källaren — samt modern, som gläder sig att hennes dotter fått »såadan en nydelig kondition hvor Fruen aldrig kommer i kjøkkenet», medan hennes squallersyster klaggar att hennes dotter fått en så usel tjenst, att hon icke kommer åt att gömma så mycket som en torr brödbit en gång. Den första samlingen anses af kännare stå högre i konstnärligt afseende, och kanske är den äfven rikare på humoristiska infall. Båda äro väl vär-

da att bli mera allmänt kända, äfven på denna sidan sundet, der karrikatyren ännu ej höjt sig till sedemålning, utan utkastar sina glada, ofta rätt grofkornigar infall *blot til Lyst*.

E. PERIODISK LITTERATUR.

Arbetaren, Göteborg 1868.

Illustreret Tidsskrift for de nyeste Reisebeskrivelser, Kjöbenhavn 1868.

Revue populaire de Paris, Paris 1868.

Af periodisk litteratur nämna vi i första rummet *Arbetaren*, en ny svensk veckotidning, afsedd att föra arbetarens talan inför honom sjelf, väcka honom till sjelfverksamhet och samverksamhet samt sålunda visa honom vägen till en, på egna krafter byggd, bättre och lyckligare framtid. Ett sådant företag kan ej annat än tillvinna sig alla fosterlandsvänners välönskningar, helst då det, såsom detta, visar sig stå under god och sansad ledning. En enda anmärkning dock: skulle ej arbetarens stockholmskorrespondent kunna finna något roligare och lärorikare att beskrifva än — schweizerlifvet!

Illustreret Tidsskrift for de nyeste Reisebeskrivelser, en månadsskrift af rikhaltigt innehåll och försedd med talrika, väl gjorda afbildningar, torde finna många läsare äfven i Sverge och Finland, der man, så vidt vi veta, icke eger någon tidskrift af denna art.

Till slut anbefalla vi till våra läsare en liten fransk månadsskrift: *Revue populaire de Paris*, utgifven af mr le docteur Bader och hans syster, samt erbjudande ett lättläst och omvexlande innehåll till synnerligt billigt pris, eller 6 frcs för hel årgång om 12 häften. Bland de biografiska teckningarne återfinner man en Camille Flammarion, en Jules Favre, en Daniele Manino m. fl.; bland artiklar af uppfostrande art, åtskilliga om *l'enseignement des filles*, en och annau om den franska qvinnans samhällsställning, samt en pikant brefvexling rörande det mångsidiga begreppet *l'émancipation de la femme*. Revuen innehåller för öfrigt kritiska uppsatser samt noveller och poemer, bland hvilka några ganska intagande bära utgifvarinnans namn.

Bristande utrymme tvingar oss att här afbryta vår redogörelse, hvilken dock i följande häfte skall fortsättas med till en del redan färdiga uppsatser dels af svenska, dels af danska och norska förf., öfver nyutkomna arbeten i skönlitteratur, estetik och litteraturhistoria, andaktsböcker för barn m. m. Så t. ex. Samlade Vitterhetsarbeten från Stjernhjelm's tid, den finsk-svenska litteraturens utveckling af Lagus, Viser af Recke, Fiskerjenten af Bjørnstjerne-Bjørnson, Malmströms samlade arbeten, Estlanders konsthistoria, Solen i Siljedalen af Magd. Thoresen, Smaaskizzer fra en Islandsreise af Benedicte, Et Levnetsløb af I. L., åtskilliga svenska små-noveller samt den nyligen påbörjade samlingen af *Böcker för Hemmet*, inledd på ett förträffligt sätt med Fr. Bremers första, alltid så gerna återsedda teckningar ur hvardagslifvet.

Reader.

HVAD ÄR DEN SVENSKA QVINNANS UPPGIFT MED AFSEENDE PÅ DAGENS RELIGIÖSA STRIDIGHETER *)?

Redlige Svenske!

Mins du den enfaldige men godhertade gossen, som, då du under våra lekar plågade honom med klyftiga frågor, som han icke kunde eller vågade besvara, slutligen halfgråtande utbrast: »Du är dig alltid lik — förlåt mig jag sa'et!»

Nå väl! ungefär så der tänkte jag i min ordning vid genomläsandet af ditt sista bref.

Knappast hade du för några år sedan fått underrättelse om den nyss timade representationsförändringen här hemma, förr än du framställde och aftvingade mig svaret på den djerfva frågan: »Hvad fordrar den nya tiden och den nya representationsförfattningen af Sveriges kvinnor**)?»

Och knappast har jag nu hunnit gifva dig en flygtig teckning af de senaste företeelserna på det religiösa området, förr än du uppställer nya och ännu djerfvare frågor, spörjande:

»I hvad förhållande stån I kvinnor till brytningarne inom kyrkan?

»Med hvilka känslor följn I den pågående kampen?

»Hvad är kvinnans uppgift med afseende på de religiösa stridigheterna?»

Jag behöfver nu icke erinra dig, att du med dessa och dylika frågor, eller inalles med förutsättningen att vi kvinnor hafva något slags uppgift med afseende på offentliga företeelser, vare sig af politisk eller kyrklig art, bryter mot allt hvad gammal svensk häfd och kyrklig auktoritet heter; icke de urgamla, som tilläto en Blenda, en Birgitta, en Christina Gyllenstjerna att med ord och handling ingripa i folkets öde, men så mycket mer mot den modernt-antika, som i Fru Lenngrens berömda maximer fått sitt uttryck. Hur vill du t. ex. att dina djerfva, hänsynlösa frågor skola ljuda i deras öron, som blifvit uppfödda efter det Lenngrenska mönstret;

*) Då den tidningsartikel, som föranledt detta bref, blef synlig, var häftet redan lagdt under pressen. Brevet har därför med särskild paginering måst vidfogas såsom ett tillägsblad.

***) Se supplementet till 7:de årgången af denna tidskrift, tillgängligt i alla boklådor. Pris 25 öre.

hvilkas medborgerliga sinne således blifvit fostradt vid den stående regeln:

»Vår politik är toiletten,»

hvilkas religiösa känsla blifvit ledd af motiver sådana som dessa:

»Eg i ditt hjerta samvetsfriden,

Den gör vår uppsyn mild och ljus!»

och hvilka ännu i dag framhålla dessa grundsatser såsom själen i all svensk qvinnouppfostran *)?

Och hur vill du att vi andra, som brutit med dessa »peruktidens» mönster, för att uppsöka det *menskliga* och lägga det till grund för så väl uppfostran som verksamhet — hur vill du väl att vi skola hafva kraft att reda, eller mod att med ens uttala våra åsigtter i dessa, hittills förbjudna ämnen? Och om vi *en gång*, i fråga om den stora politiska reformen, vågat det, — med fara att krossas mellan kämparnes sköldar — hur vill du att vi skola djerfvas att börja på nytt samma vågspel, nu öfverflyttadt på ett annat område, det innersta, det allra heligaste i folkets så väl som i den enskildes lif; ett område, som vi qvinnor blifvit vana att sluta inom oss i bäfvande tystnad, upplåtande det endast för de närmaste och käraste, stundom i helig bäfvan tillslutande det äfven för dem, tills det någon gång blifvit otillgängligt till och med för oss sjelfva — jag menar *trons* område?

Är det nödigt, är det möjligt att på detta sätt göra våld på himmelriket inom oss, och — i så fall — vore det ens rätt? Vore det ej i viss mån stridande mot Guds Ord? Må vi ej nu, som hittills, kämpa för sanningen på vårt eget tysta, indirekta sätt, uppenbarande vår tro i gerning och lefverne och byggande på densamma hela vårt lifs-arbete, utan att dock utställa själen i detta arbete, vårt lifs ömtåligaste, dyrbaraste hemlighet, till andras beskådande?

Med dessa tankar hade jag inför mig sjelf afväpnat dina inträngande spörsmål och stod just i begrepp att i samma anda besvara dem, då en händelse inträffade, som samverkade med ditt bref, för att gifva en ny stöt åt den traditionella uppfattningen af vårt förhållande till de religiösa stridigheterna.

Du vet att jag har åtskilligt gemensamt med Red:n af Tidskrift för Hemmet, hvilken bland annat i föregående häfte af tidskriften infört ett utdrag af mitt bref till dig,

*) Brefskrifverskan syftar här på en artikelserie i *Dagl. Allehanda*, hvilken vi en annan gång skola inbjuda våra läsare att taga i öfvervägande. Här torde det vara nog att påpeka så väl det orimliga i att vilja förvandla den älskvärda skaldinnan till en för alla tider gällande mönsterguvernans, som ock det glädjande faktum, att de, hvilka i våra tider ifrigast åberopa detta mönster, vanligen äro de sista att sjelfva tillämpa detsamma. *Red:n.*

såsom ett slags indirekt anmälan af den nya tidskriften »Framtiden». Hela uppsatsen utgjordes, som du väl mins *), blott af en flygtig sammanställning af några företeelser ur dagens historia med det lystringsord hvarmed kyrkomötet öppnades, samt en antydan om att »Framtiden» kunde betraktas som en företeelse af samma art, *förutsatt dock*, att han komme att utvecklas i öfverensstämmelse med det nämnda lystringsordet:

»Må andarne drabba samman och tukta hvarandra, men i tro och förtroende, samt under ömsesidig förutsättning af goda och rena afsigter.»

Nå väl! mot denna anmälan uppträdde nu en författare i tidningen Väktaren, n:o 51, anklagande Red:n att hafva »rekommenderat och välkomnat» (?) ett mot Kristi ära stridande företag, »samt att dermed hafva ställt sig sjelf på en likgiltig ståndpunkt i förhållande till Kristus, »sträckt gevär för Kristi fiender», och sålunda gjort sig skyldig till trolöshet mot sin Frälsare.»

Hvad den nya tidskriften beträffar, är, som du lätt finner, hela saken af föga eller ingen vikt. Den står eller faller med sin egen grundval och de krafter som på den bygga. För oss gäller det här en »framtidsfråga» af helt annan betydelse. Jag bör dock för rättvisans skull påminna dig att anmeldaren i sjelfva verket hvarken rekommenderat eller obetingadt välkomnat den nya tidskriften, dels emedan den möjligen kunde innebära någon fara för dem, hvilka ej våga »pröfva allt och behålla det godt är»; »dels emedan utgifvaren ej alltid tycktes uppfylla det nämnda villkoret för en rätt andarnes tuktan; dels och hufvudsakligast emedan anmeldaren ännu hyste den kanske oriktiga föreställningen att qvinnan och hemmet icke finge eller borde taga någon omedelbar del i offentliga religiösa stridigheter.

Nu, jag medger det, rubbades denna öfvertygelse.

Väl har jag hört äfven dig misskänna och oriktigt uttyda den qvinliga skyggheten för hvarje omild beröring af hjertats helgedom, och tåligt burit denna orättvisa. Väl mins jag t. ex. huru du med denna stentorsstämma, som synes skapad att öfverrösta vind och våg, och med denna blick, som tycks vilja i samma ögonkast mäta himmel och afgrund, framställde dina otåliga spørsmål: »Hvad är den svenska qvinnans tro? Går hon ännu i auktoritetens ledband eller har hon verkligen tillkämpat sig en egen personlig öfvertygelse? Och, i så fall, hvarför träder hon icke fram och lägger sitt ord med på sanningens vågskål? Hvarför intager icke hennes målsman inom pressen sin plats i den pågående kampen?» Och jag mins äfven hur du harmades då du på alla dessa frågor endast erhöll hvad du kallade »den olyck-

*) Se 5:te häftet sid. 333.

saliga qvinlighetens» undfallande svar, bestyrkt af apostelns ord: »*qvinnan tige i församlingen*».

Men om vi nu också, hvilket jag icke vill bestrida, låtit oss allt för hårdt bindas af det paulinska budet; om vi känt oss alltför svaga, alltför ödmjuka att höja vår röst i den offentliga diskussionen om tidens lifsfrågor, om vi trott oss endast med några flygtiga antydningar om arten af den pågående kampen, samt om de kämpandes olika ställning böra hålla uppmärksamheten vaken; kortligen, om vi sökt att »utan ord öfvervinna» liknöjdheten eller den blinda förskräckelsen för tidens betydelsefullaste företeelser — icke var det från Vaktarens sida, som vi väntade att erhålla förebråelse därför.

Har icke destomindre, äfven från detta håll, tystnaden tagits för »*liknöjdhet*» — det indirekta deltagandet för »*tanklöshet*» — de tvekan försöken att pröfva allt och behålla det godt är för »*neutralitet*» och »*bristande enhet*» — den i hjertats djup bundna värmen för »*kyla*» och »*trolöshet*» — då måste i sanning den qvinliga svagheten och ödmjukheten ha blifvit drifna för långt. Trälinnan kunde ännu kyssa den fot, som trampade henne sjelf och hennes heligaste känslor i stoftet. Den af Kristus friköpta och upprättade qvinnan måste värna, om icke sig sjelf, så dock det heliga, som bor inom henne.

Se käre! Ur denna synpunkt allena är det som din Svenska känner sig tvingad att lemna sin tysta, iakttagande ställning, för att upptaga Vaktarens anmärkningar och på samma gång söka besvara dina egna spörsmål. Att hon härvid måste gå tillväga på sitt vanliga olärda sätt, utan stöd af hvarken teologiska eller filosofiska studier; att det således skall bli mycket lätt, att med den dogmatiska formelns kalla jern eller den filosofiska analysens finslipade stål genomstinga hennes tros sköld och uppvisa ohållbarheten af hennes hjertas förhoppningar, det måste jag bereda dig på. Kanske skall det komma en dag då sanningen blir lättare att försvara än nu. Du vet att jag har mina egna barnsliga funderingar om den saken, ehuru de ännu ej hunnit och kanske aldrig hinna längre än till den sväfvande frågan: *hvem vet!* *Hvem vet* t. ex. om ej en dag den religiösa vetenskapen, likasom naturvetenskapen, skall till sin egen förvåning finna den invecklade gåta, hvaröfver hon grubblar, lösa sig i allt enklare former? *Hvem vet* om ej andens så väl som materiens värld en dag skall låta upplösa sig i några få enkla grundelementer, påverkade blott af en enda, alla andra i sig innefattande kraft, — en kraft, i hvilken *vårt* anande hjerta och *er* forskande tanke — *vår* tro och *ert* vetande skola försmälta till ett? *Hvem vet* om det ej kan uppstå ibland oss äfven *qvinnor* mäktiga att i någon mån medverka till en sådan lösning af mensklighetens lifsfrågor?

— Ack! ingen kan varmare önska, innerligare bedja derom än din egen Svenska; ingen heller klarare och med en smärtsammare känsla af sin egen vanmakt inse, att det icke är *henne* gifvet att vara en sådan Guds budbärerska i stort — att det således endast är undantagsvis och tvingad af sanningen, som hon får lemna det tysta förbidandets tillflykt, för att vittna om sin tro — att hon icke ens kunde våga detta om hon ej under brinnande åkallan bedt sig till Hans hjälp, som lofvat vara mäktig i de svaga.

Detta är kanske i ditt tycke långa och onödiga förberedelser för bekännelsen af en tro, så enkel och så vanlig, att den funnit sitt rätta, jag kan säga sitt *dagliga* uttryck i den korta bönen: »*Jag tror; Herre, hjälp min otro!*»

Men det gäller ju här icke egentligen en personlig trosbekännelse, utan ett *försvar* och en *redogörelse* — ett försök åtminstone att *reda den utanför partierna stående, troende och tänkande kvinnans förhållande till de religiösa stridigheterna, samt antyda hennes framtida uppgift, med afseende på dem;* och det är i sanning icke lätt.

Att den andliga splittringen, som väl har sin innersta rot i ett djupare religiöst behof hos vår tid, samt i kyrkans oförmåga att tillfredsställa detsamma, icke skonat Sveriges qvinnor mera än dess män, derom vittna otaliga tecken. Så t. ex. de dagligen tillväxande sekterna med deras lätta rekrytering, företrädesvis bland den qvinliga befolkningen. Så äfven en och annan sparsam företeelse på det litterära området. Så ock åtskilliga drag ur folkets inre historia, för den nemligen, som har öron till att höra och ögon till att se — och framför allt hjerta till att känna hvad som föregår derinne. Ett par af dessa tilldragelser vill jag här i kort-het berätta.

I en aflägsen landsort, för omkring tio år sedan, begaf sig en söndagsmorgon, jemte det öfriga folket, äfven en ung bondflicka till kyrkan. Det var utlyst till nattvardsgång och flickan var iklädd sin nattvardsskrud sedan föregående år, då hon första gången begått den heliga handlingen. Förgäfves sökte man dock i det unga anletet den stilla glädje och fromma hänförelse, som den heliga åminnelsefesten bordt framkalla; icke heller bar det uttryck af den slöa medvetlöshet, som blott alltför ofta trycker sin stämpel på de yngre nattvardsgästernas panna. Den unga flickan kämpade påtagligen en hård inre strid. Hon hade under lärotiden förgäfves sökt att emottaga och med tron tillegna sig prestens lärdomar. Hennes olärda sinne uppreste mot dem tusen invändningar, snart sagdt bokstafligen desamma, med hvilka de lärde som bäst bestormade kyrkan. Hon kunde icke tro. Ett ögonblick tänkte hon att öppet bekänna sin oförmåga, och att afstå från deltagandet i den heliga handlingen. Men hvad skulle Mor säga? Och grannarne? Och Pa-

storn? Och hur skulle hon då få något betyg? Och utan betyg, hur skulle hon få tjänst? Det fanns ingen undflykt. Hon *måste* gå, tänkte hon, och hon gick till sin Frälsares åminnelsefest med fullkomligt medveten otro i hjertat. Nu stod hon i begrepp att förnya denna hädelse. De inre striderna återkommo, men kraften att göra det rätta, så godt hon förstod, hade vuxit. Hon går icke längre framåt med de andra — hon stannar — hon tvekar och strider med sig sjelf ännu ett ögonblick — derpå ilar hon i andlös fart tillbaka till hemmet, afsliter nattvardsdräkten, som hon ej anser sig värdig att bära, och bereder sig att, så godt hon kan, för det hemkommande kyrkfolket förklara sitt uteblifvande.

Flera år senare då flickan, som tagit tjänst långt ifrån sin hemort, bekände för sin matmor sitt lifs hemlighet, låg nattvardsskruden alltjemnt orörd på kistbotten, och låg der ännu då hon flere år derefter lemnade denna tjänst för en annan.

Detta var min första historia. Den andra bär alldeles samma grunddrag. Förvandla den lilla landskyrkan till ett af hufvudstadens ståtliga tempel — den okände bondkapellannen till en af dess firade predikanter — den unga bondflickan till en liten krets bildade, inom hemmets murar väl värnade unga stockholmsflickor — den tysta, obevittnade själskampen under vägen till kyrkan till en bäfvande öfverläggning under halfskumma kyrkhvalf aftonen före konfirmationen, och den första upplösningen af dramat blir alldeles densamma. Hvad skulle pastorn och kamraterna säga? Och hur skulle man ha hjerta att så bittert bedröfva och inför hela församlingen utskämma sina älskade föräldrar? Omöjligt!

Huruvida den andra akten i dramat fick samma upplösning; om de bildade unga kvinnorna lika samvetsgrannt som den okunniga bondflickan iakttago varningen att ej utan bröllopskläder inställa sig vid bröllopsbordet, är mig obekant. Icke heller vet jag om den slutliga upplösningen ännu inträffat å någondera sidan.

Men jag har ännu en tredje historia att förtälja, så mycket märkligare, som den gäller icke den späda, ännu outvecklade, utan den till medvetande väckta, mognade kvinnan; — en historia från den tiden då man först sökte införa våra kvinnor på högre bildningsområden. Med den slagruta för det rätta, som tycktes leda de första försöken i denna riktning, önskade man att sammanknyta med hvarandra kunskapen om den inre och den yttre världen och låta tron och vetandet hand i hand intränga i det efter ljus och sanning törstande sinnet. Man *önskade*, men tyvärr, man *lyckades icke*. Den »ordets tjänare», som åtagit sig undervisningen i »det allena nödvändiga» befanns nemligen vara *den*

ende af de frivilliga lärarne, som icke var sin uppgift vuxen, som till och med behandlade den med liknöjdhet och sina lärjungar med ett höglärdt förakt. Tänk dig menniskoandens lifsfrågor behandlade så att de föreföllo intetsägande och intresselösa, jemförda med uppgifterna i algebra och fysik — böckernas bok framställd såsom innehållslös bredvid den jemförande språkläran — det eviga förbleknande inför det timliga — Skaparen likasom frivilligt trädande i skuggan för det skapade!... Välan! efter ett år upphörde af sig sjelf den underhaltiga undervisningen och, bortstötta från bildningens källa, kastade sig de unga qvinnorna så mycket hejdlösare öfver de särskildta utflödena deraf, forskande i deras djup under förträffliga lärares ledning, men förlorande allt mera spåret af det inre sammanhanget, det högsta samfälda ursprunget för de skiljda kunskapsströmmarne. Och jag vet att mången ibland dem ännu i dag förgäves letar det förlorade spåret.

Huru ofta och på huru många olika områden dessa företeelser upprepat sig; hvilken riktning den sålunda inom vecka och oerfarna själar uppstående kampen i allmänhet tagit; om mormonismen eller baptismen, pietismen, rationalismen eller indifferentismen eller kanske dårhuset (exempel på det senare saknas icke) vunnit mest derpå, derom vågar jag icke döma. Men hvad jag vet är, att den svenska qvinnan icke begär något bättre än att få växa till i sin barndomstro, blott man vill tillåta denna tro att växa med henne sjelf och hennes andeliga behof; att hon icke önskar, icke ber om något högre än att med hjertats och tankens förenade krafter kunna tillegna sig och i sitt inre genomlefva försoningens eviga sanningar, samt att, der detta icke lyckas henne, orsaken fullt ut så ofta måste tillskrifvas de kyrkliga dogmernas förkrympande och förqväfvande tvång, som de med rätt eller orätt såkallade otrosskrifternas inflytande. Der det senare någon gång fått obetingad makt är det alltid det förra, som beredt jordmånen.

Så vidt jag förstår ligger grundfelet dock icke, såsom mången vill tro, hos våra *prester*, bland hvilka många äro öfver allt beröm; ännu mindre hos *kyrkan* såsom sådan, men hos dess vrängbild: »*detta andeliga kristallpalats, der kristallen är is*», denna »*stenkyrka*», som småningom utträngt eller i sig petrificerat De Heligas Samfund, och som binder sina tjenare under formler och symboler, tvingande dem att af tron göra — icke vingar utan tvångströja åt själen och i och med detsamma tvingande själen att, såvida hon har sitt lif kärt, spränga de ovärdiga banden och på egen hand söka sig fram till den sanningens frihet, som Kristus utlofvat.

Men jag glömmet, att jag här endast ville söka svaret på din fråga om vårt förhållande till de kyrkliga brytningarne. Af mina små berättelser kan du redan sluta dig till

detta svar, och lemnande åt dig sjelf att afgöra i hvad mån det sista oförtänkta utbrottet af länge undertryckta känslor sammanhänger dermed, öfvergår jag till dina senare spørsmål på samma gång jag söker bemöta Väktarens anmärkningar.

Efter en ytlig framställning af den klandrade anmälan, medger förf:n i Väktaren, att han kan förstå och äfven egna ett slags aktning åt en sådan, på ärlig öfvertygelse grundad verksamhet som Hrr V. Rydbergs och v. Bergens, men deremot icke åt en Tidskrift för Hemmet, som genom att »rekommendera och välkomna» en sådan verksamhet ställer sig på neutral ståndpunkt i förhållande till Kristus, »sträcker gevär för Kristi fiender» och derigenom gör sig skyldig till »trolöshet mot sin Frälsare». Förf:n öfvergår derpå till en lika sann som vacker skildring af den innersta grunden för qvinnans inflytande, i hvilken vi alla med fullaste hjerta kunna instämma. Så t. ex. finnes det säkerligen ingen svensk qvinna, som icke med honom tror att kristendomen bör vara medelpunkten för hennes (likasom för hela kristenhetens) bildning. Med honom tro vi ock att qvinnan är ämnad att vara hjertat i sin krets, att »tron är hjertats förnämsta kraft» och »hemligheten af våra segrar till det goda», att »man icke kan, icke får vara neutral i afseende på Kristus»; att »Kristus har gifvit den sanna höjningen äfven åt qvinnans jordiska ställning», samt att »hvarje sträfvan att höja qvinnan i samhället blir falsk, om den ej har sin rot i tron på Guds (och vi tillägga *Menniskans*) Son, som allena frälsat henne».

I det enda lilla tillagda ordet ligger kanske hela meningskiljaktigheten mellan Väktaren och oss uttryckt. Det utslutande betonandet af *det gudomliga* hos Kristus såsom det allena viktiga, med åsidosättande af Hans *menskliga* betydelse, har ju nemligen blifvit kännetecknet på hela den riktning inom vår kyrka, som förf:n i Väktaren synes tillhöra.

För oss deremot blir det alltid en hufvudsak att Kristus är hvad Han ock älskar att kalla sig sjelf: »Menniskans son» — *Ordet* till mensklighetens dunkla gåta — på samma gång vi äro öfvertygade att Han, för att vara detta, också måste vara Sonen af Guds kärlek, i hvilken bor den gudomens fullhet, hvaraf blott en gnista blifvit oss beskärd.

Vi tro helt enkelt, om ock ej enligt alla dogmens regler, hvad Skriften lär: att *Gud var i Kristus och försonade verlden med sig sjelf*.

Men om vi därför icke, enligt Väktarens uppfordran, kunna fördöma såsom »Kristi fiender» hvar och en, som fattat det gudomliga hos Kristus på ett annat sätt, eller i en annan grad än vi; om vi tro att den fria forskningen har sin gudomliga mission för sanningens uppdagande lika väl som tron; att bådas arbete är menskligt och därför bristfullt; att *tron*, då hon, genom ett *ensidigt* framhållande af blotta under-

göraren, Guds son, undanskymmer och snart sagdt tillintetgör godtgöraren, människans son, nedsätter Kristi ära lika mycket som den fria forskningen genom ett motsatt förfarande, samt att man därför med glädje bör helsa hvarje tillfälle för tro och forskning att tukta hvarandra, så vidt som denna tuktan är af rätt art — skola vi väl därför stämplas såsom likgiltiga för Kristi ära?

Och om vi erkänna, att också vi qvinnor lidit bittrare och djupare än ord kunna uttala af motsägelserna i de kyrkliga trosdogmerna och af dunkelheten i många Skriftens ord, samt att det är först i det förenade ljuset af tro och forskning, som sanningen börjat dagas för våra spejande och bedjande blickar; om vi ödmjukt bekänna att vi dock ännu se »blott endels» — att vi vänta högre ljus, större visshet, och hålla oss redo att emottaga dem, hvarhelst de bjudas oss med rena händer och i ärligt syfte, af trons eller vetenskapens målsmän — skall man väl då ännu anklaga oss för kyla och neutralitet?

Och om vi sedan våga uttala den öfvertygelsen, att ingen blifvit på en gång, med ett enda den Helige Andens genombrott i vilja och handling, färdig för sin uppgift: icke Luther — icke Apostlarne — icke Kristus — mycket mindre då Hans korade brud; om vi tro, att Kristi kyrka haft och ännu har att bestå mången hård frestelse från denna *verldens furste*; att också hon kan lockas af kortsynta lärjungars tillrop: »*skona dig sjelf!*» att också hon har sig ett Gethsemane förelagdt, då hon skall bedja med sin Herre och Mästare: »är det möjligt så gånge denna kalken ifrån mig: dock *Fader!* icke som jag vill, utan som du vill!» att också hon först med dessa ord skall hafva vunnit den rätta segern, först i sin förnedring skall blifva rätt upphöjd och kunna draga *alla* med sig — skall man då ännu förebrå oss tanklöshet och bristande enhet?

Om vi tro, slutligen, att vårt sekel likasom Luthers har att bida en ny uppenbarelse, en ny Jesu tillkomelse, i fattligare, menskligare gestalt, men just därför så mycket klarare genomstrålad af Gudomens fullhet, — samt att man illa bereder sig för brudgummens ankomst, om man af fruktan för några Hans falske förkunnare stoppar öronen till äfven för den ärlige väktarens rop, eller sluter ögonen för spejarglasets, som visar Honom, aflägsset och svagt, men dock närmande sig i ett nytt och klarnande ljus — skall väl förf:n i Väktaren då ännu anklaga oss att hafva »räckt handen åt Kristi fiender» och gjort oss skyldiga till trolöshet mot vår Frälsare? Eller skola kanske den fria forskningens män stämpla oss såsom tillhörande dessa »den rena lärans fanatici», hvilkas åsigter, »om de ohämmadt få utveckla sig, äro med en sannt kristlig odling oförenliga!»

I sanning! det skulle djupt och innerligt smärta oss. Men det får icke hjälpa! Vid hvarje ny brytningspunkt på den smala vägen, som leder till lifvet — den personliga trons

och öfvertygelsens väg, — måste det ju heta, för »hvar och en af dessa minsta» såsom det hette för den store troskämpen:
 »Här står jag. Jag kan icke annorlunda. Gud hjälpe mig!»

Den ståndpunkt jag här sökt antyda, och som äfven för oss utgör blott ett steg på Jacobs-stegen, är dock, som du väl förstår, icke gemensam för alla. Enhet skall man i denna brytningens tid förgäfvos söka, äfven bland våra qvinnor. Går man ut och spörjer dem, så får man det gamla korinthiska svaret: »Jag är Paulisk, jag är Petrisk, jag är Kristisk; och väl kunde man frestas att med aposteln fråga: »Är då Kristus delad?»

Du vet dock att jag icke misskänner sektväsendets berättigande, allraminst dess betydelse såsom bryggja från förstelnade trosdogmer till ett friare, mera personligt lif i Kristus. Men stängda inom sig och sins emellan stridande, underhålla dock sekterna denna söndring af Kristi andeliga lekamen, för hvilken aposteln varnar, på samma gång de sjelfva stelnar i ett ensidigt, föga mindre bindande trostvång än det, hvarur de sjelfva brutit sig ut. Att den sistnämnda faran icke heller är fremmande för hvad man skulle kunna kalla det vetenskapliga sektväsendet — att den fria forskningen har sin ortodoxi och sina dogmer, lika väl som tron, det har du engång sjelf erkänt.

Med hvilka känslor följer då den troende och tänkande, *men utanför partierna stående* qvinnan alla dessa olika rörelser? Hvad är hennes hopp och hvad hennes uppgift med afseende på dem? Så har du frågat och jag har svarat, svagt och oklart, utan tvifvel, men så godt jag förmått.

Vårt hopp är, att det finnes en hel, en högsta sanning, som i sig upptar och förmedlar alla de halfva, skenbart stridiga, samt att Kristi kyrka (om hon ej likt de fåvitska jungfrurna låter oljan förtäras i sina lampor) en gång skall finna och uppenbara densamma.

Vår uppgift är att vårda trons heliga låga, icke genom att gömma henne under ena skeppo för tidens åverkan, utan genom att tillföra henne alla de nya näringsämnen Guds kärlek i och med mensklig forskning i outtömligt mått erbjuda, på det hon, ständigt tillväxande i styrka och klarhet, må kunna öfvervinna både formlernas qväfvande tryck och tidsandans stridiga vindkast, smälta sjelfva dogmen och göra forskarens hjerta brinnande uti honom, innan han ännu till fullo igenkänt den Helige, som går med honom på vägen och till hvilken han riktar sina kalla, »förutsättningslösa» spörsmål.

Se käre! detta är, så vidt mina fattiga ord kunna uttrycka dem, vår tro, vårt hopp och vårt mål. Äro de byggda på den rätta grunden och skola vi, äfven i så fall, mäktas att utveckla allt hvad de innebära? Ack! jag vet blott ett svar på dessa frågor:

»Herre! ho kan märka hur ofta han felar. Förlåt mig de hemliga brister.»

Men huru maktlösa vi ock må känna oss, med hvilken pinsam klarhet vi än alltid må inse afståndet mellan hvad vi velat och hvad vi förmått, mellan vår tro och dess föremål, så måste vi dock på denna tro bygga vår lifsgerning, förlitande oss på Honom, som lofvat att bära vår svaghet.

Af tanklöshet eller trolöshet skola vi således med Guds hjälp icke förfela vår uppgift, den må nu vara af *enskild* eller *offentlig* art. Sker det, såsom Vaktaren antyder, af okunighet — skulle det en dag befinnas att bristerna i vårt ödmjuka arbete segrat öfver den goda viljan — skulle det komma ett ögonblick, då det ser ut som om den svenska qvinnan velat och trott, kämpat, lidit, hoppats och älskat förgäfves — då också hon, med uppgifvande af hela sitt lifs mål, måste bedja: »Fader, icke som jag vill utan som du vill!» — O! då får hon ju ännu vädja från människornas hårda domslut till Honom, som värjde den klandrade med de kärleksfulla orden: »*Hon gjorde hvad hon kunde*», och som för den felande och ångrande icke hade någon hårdare dom än denna: »*Henne skall mycket förlätas, ty hon har mycket älskat.*»

— — — — —
Du ser således, käre vän, att jag ännu med hela mitt hjerta hänger fast vid det der valspråket från våra samfälda katekeslexor, för hvilket du så gerna brydde mig, emedan det så litet öfverensstämde med min i öfrigt föga hjeltmodiga eller eröfrande karakter:

»*Segren som öfvervinner verlden är vår tro.*»

Hela skillnaden är att jag för hvarje år tycker mig bättre inse *hvad* det är, som skall öfvervinnas och *hvem* som är den slutliga Segerherren.

Kanske har förf:n i Vaktaren, hvares rena, om ock något hårda och »*iskyrkliga*» bevekelsegrunder jag icke ett ögonblick misskänt, bidragit att göra mig klarare medveten härom. I så fall har smärtan af hans anklagelser inneburit sin egen läkedom. Men icke blott smärta; mångt glädjeämne, mången dyrbar lärdom äfven har Vaktarens artikel skänkt mig. Jag behöfver blott nämna förf:ns erkännande, att sträfvan att höja qvinnan i samhället hvilat på rent kristlig grund, samt hans antydan att äfven qvinnan bör hafva sitt ord med i försvaret af den högsta sanningen — att det finnes tider då hon icke får »tiga i församlingen» om hon ej vill bli utstött derifrån såsom en likgiltig och trolös medlem — och du skall förstå mig.

Tillägger jag nu att dessa medgifvanden i min tanke sammanknyta sig med de i den klandrande anmälan omnämnda företeelserna, för att ytterligare bestyrka den föreställningen att trons och forskningens män, från skiljda utgångspunkter, ofrivilligt närma sig en samfäld medelpunkt, likasom de spridda ljusstrålarne sammanlöpa i en brännpunkt, samt att

det är *detta* (icke, såsom Vaktaren förmenar, blotta yttre aktningensbevis motståndarne emellan), som gladt mig och låtit mig hoppas på en slutlig försoning — så skall du säkert ej heller missförstå min mening, fastän du måhända ej delar den.

»Men,» invänder du kanske, »gläder det qvinnan att man från motsatta håll åberopar hennes medverkan till lösningen af dagens frågor, så bör hon också gå dessa anspråk till mötes.» Och du har rätt. Detta kan dock endast ske efter måttet af de gåfvor hvar och en undfått, samt i mån af den möjlighet till deras utveckling, som samhället hittills erbjudit. Ett öfverskattande vore här farligare än på något annat område. Då nu Red:n af Tidskrift för Hemmet måste erkänna att den omedelbara undervisningens gåfva icke blifvit henne beskärd, så får hon nöja sig med den ödmjukare uppgiften att vara en blott skaffare för andra, i det hon från framstående tänkare på olika områden söker tillföra oss nya näringsämnen för vår tro, egnade att vidga, utan att spränga, höja utan att rubba, frigöra utan att upplösa henne.

Denna plan är således det första resultatet af den »andarnes tuktan» Red:n helsat såsom ett glädjande tidens tecken, äfven då, när den genom Vaktaren riktades mot bristerna i hennes eget arbete*). I min tanke är planen god och jag önskar blott att tidskriften hade större utrymme för dess förverkligande.

Det andra resultatet är detta meddelande från din egen Svenska. Hvad värde det har, kan ingen annan än du sjelf afgöra. Hvad jag vet är, att det är taget ur mitt innersta hjerta, ur djupet af min själ; och dock synes det mig ett så svagt, så armt, så kallt aftryck af hvad som lefver derinne. Möjligen är dock bilden nog, för att låta dig ana verkligheten. Huru som helst är det allt hvad jag kan ge i ord.

»Kanske det mindre konstigt är att dö för kung och land,» för Kristus och hans rike, än att i ord vittna om dem. Jag hoppas och tror det, och skulle icke heller vågat framlägga mitt svaga vittnesmål inför hvem som helst; kanske icke inför någon annan än en sådan der undantagsvarelse som du sjelf, innefattande på en gång *alla* och *ingen*, nog aflägsen för att mina blickar aldrig skola möta dina, och dock tillräckligt nära, för att jag kan höra ditt hjerta slå, ännu i sådana stunder, då du sjelf förgätit att du har ett hjerta.

Att påminna dig om detta stora faktum och öfvertyga oss båda, att du äfven i den punkten är och förblir dig lik, det var nu för i dag min sista uppgift.

Har jag lyckats lösa den, kan jag tryggt säga dig farväl, viss att det dock alltid, i trots af alla skiljaktligheter, skall finnas ett oslitligt band mellan dig och

din trogna
Svenska.

*) Se genmälet i Vaktaren № 52.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

NORDENS QVINNOR.

TIONDE ÅRGÅNGEN.

STOCKHOLM,
Redaktionens förlag.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET

UTGIFVEN

NORDENS QVÄMME

FÖRDELLNING

STOCKHOLM,
Sigfrid Flodins boktryckeri, 1868.

INNEHÅLL:

	Sid
I. Qvinnan och fosterlandets försvar. Af <i>O. E.</i>	1.
II. Sille Beyer. En levnedsskildring. Af <i>Fredrik Bajer</i>	19.
III. Om Norges qvinnor och det arbete, som pågår för deras höjande i socialt och intellektuellt hänseende. Af <i>Esselde</i>	34.
IV. Kvindens Magt. Poem af <i>Mads Hansen</i>	41.
V. Skogshyddan. Poem af <i>T. K.</i>	»
VI. Et Folkelivsbillede fra Havkanten. Af <i>Magdalene Thoresen</i>	43.
VII. Pariserbref. (Forts. fr. 9:de årg.) Af <i>Gerda</i>	56.
VIII. Brev fra Köbenhavn. Af <i>F. B.</i>	65.
IX. Om sjukvårdsföreningen. Af <i>L—d.</i>	69.
X. Några uppgifter om fruntimmersskolan i Helsingfors	71.
XI. Öppen talan. Till »Cecemann»	72.
XII. Brev fra Christiania. Af » <i>en af Tidsskriftets norske Veninder</i> »	»
XIII. Vår lektyr. (Legouvé m. fl.) Af <i>Keiner och Inga</i>	81.
XIV. Sille Beyer. (Forts. och slut.) Af <i>Fredrik Bajer</i>	94.
XV. Tankar om vår tid. (Forts. och slut fr. 9:de årg.) Af †	104.
XVI. Et Folkelivsbillede fra Havkanten. (Forts. och slut.) Af <i>Magdalene Thoresen</i>	117.
XVII. Småprat om poesi 2. (I. Fibiger m. fl.) Af <i>Esselde</i>	128.
XVIII. Nytt på vår bokhylla. A. Skönlitteratur. B. Barn- och skollitteratur. Af <i>Reader</i>	137.
XIX. Om högskolor för allmogens döttrar. Af <i>Å.</i>	153.
XX. Ur ett bref från Danmark. Af <i>M. F.</i>	163.
XXI. Vår lektyr. (Forts. och slut.) Af <i>Keiner och Inga</i>	165.
XXII. Et Folkelivsbillede fra Havkanten. (Forts. och slut.) Af <i>Magdalene Thoresen</i>	175.
XXIII. Pariserbref. (Forts. och slut.) Af <i>Gerda</i>	191.
XXIV. Millefolieblomman. Poem af <i>T. K.</i>	202.
XXV. Til Island. Poem af <i>Benedicte</i>	203.
XXVI. Nässlan. (Insändt.) Af <i>Elisa</i>	204.
XXVII. Bondefrederna. (Insändt.) Af <i>M.—n.</i>	206.
XXVIII. Nytt på vår bokhylla. A. Skönlitteratur. B. Fornkuns- skap. C. Periodisk litteratur. Af <i>F. B. och Reader</i>	209.
XXIX. Samverksambetsföreningar och qvinnans uppgift med afseende på dem. Af <i>L—d.</i>	217.
XXX. Nordens Fylgier. Af <i>Pauline Worm</i>	228.
XXXI. Finlands kulturutveckling efter skiljsmessen från Sverige. Af <i>W. L.</i>	232.
XXXII. Qvinnan och de nödlidande. 1. Den kvindelige Plejeforening i Kjöbenhavn. Af <i>Esselde</i>	240.
XXXIII. Vore Syge. Poem af <i>Hedewig</i>	248.
XXXIV. Til den nordiske kvinde. Poem af <i>Fredrik Bajer</i>	249.
XXXV. Stjufmorsblomman. Poem af <i>C. L.</i>	250.
XXXVI. Min første Soirée i Reykjavik. Af <i>Benedicte</i>	»
XXXVII. Sommarbilder från Stockholmstrakten. I. Af <i>Gerda</i>	257.

	Sid.
XXXVIII. Noget om Skolemödet i Örebro. Af <i>Fredrik Bajer</i>	268.
XXXIX. Samverksamhetsföreningar och qvinnans uppgift med afseende på dem. (Forts. och slut.) Af <i>L—d.</i>	273.
XL. Dannelse i Forhold til Menneskenatur og i Forhold til Christendom. Af <i>K. M.</i>	289.
XLI. Finlands kulturutveckling efter skiljsmessen från Sverige. (Forts.) Af <i>W. L.</i>	300.
XLII. Min Genius. (Insändt.) Poem	304.
XLIII. Barnen. Poem af <i>T. K.</i>	»
XLIV. En Pröve	306.
XLV. Sommarbilder från Stockholmstrakten. II. Af <i>Gerda</i>	317.
XLVI. Hvad jag såg i Danmark. Af <i>Sigyn</i>	322.
XLVII. Småprat om poesi. 3. Af <i>Esselde</i> och <i>F. B.</i>	327.
XLVIII. Nytt på vår bokhylla. Periodisk litteratur. Af <i>Reader</i>	333.
XLIX. Ett hem och en mor för de olyckliga. Af — — <i>e</i>	334.
L. En upptäcktsfärd efter »den allmänna meningen». Af <i>Esselde</i>	337.
LI. Hanna Vinsnes. Af — <i>a.</i>	346.
LII. Strödda tankar om umgängeslivet. Af <i>Esselde</i>	335.
LIII. Fragmenter af en resebeskrifning. Af <i>R. v. K.</i>	359.
LIV. Sidsel. Af <i>J., Forf. til en ung Piges Historie</i>	369.
LV. Nytt på vår bokhylla. (A. Skrifter rörande religiösa och sociala frågor. B. Folkskrifter. C. Skrifter för barn och ungdom. D. Bilderverk. E. Periodisk Litteratur.) Af <i>Reader</i>	385.
Tilläggsblad: Hvad är den svenska qvinnans uppgift med afseende på dagens religiösa stridigheter? Af <i>En Svenska.</i>	

Rättelser:

<i>Sid. 17: rad. 1,</i>	<i>uppifrån står: sœd</i>	<i>läs: Sæd</i>
» 20: » 3,	» » udenføer	» udenfor
» 25: » 10,	» » imedlertid	» imidlertid
» 26: » 4,	» » forste	» første
» 33: » 16,	» » høgtid	» höjtid
» 43: » 1,	» » Tyckes	» Tyckas
» 67: » 2,	<i>nedifr.</i> » hvarved	» hvorved
» 68: » 14,	» skulle mærket rykkes	18 linier højere op.
» » » 6,	<i>uppifr. står: pædagogike</i>	» pædagogiske
» 69: » 5,	» » menighedens	» menighedernes
» » » »	<i>nedifr.</i> » de-	» det
» 168: » 2,	<i>uppifr.</i> » logiken	» logik
» 171: » 2,	» » indragas	» indrogos
» 173: » 11,	» » man	» mannen
» 175: » 9,	» » framställer	» framställd ur
» 224: » 4,	<i>nedifr.</i> » föreningsmedlemmarne	mindre
	<i>läs: föreningsmedlemmar</i>	en mindre
» 327: » 10,	<i>uppifr. står: fremmende</i>	Smink
	<i>läs: främmande</i>	smink
» 334: » 17,	» står: vi hafva	<i>läs: jag har</i>
» » » 19,	» » äro vi	» är jag